No. 4. Donderdag 25 Januari 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST": TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Venduhuis „DIE HAGHE"
SCHEVENINGSCHE VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter publieke veiling. Men betaalt **4 pCt** van de opbrengst der verkochte goederen. DE DIRECTIE.

INHOUD: Over Inl. Bestuursambtenaren. — Feuilleton. — Persoverzicht. — Telegrammen. — Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees verteit. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

Over Inlandsche Bestuursambtenaren.

Den laatsten tijd zijn er in verschillende Indische dagbladen stukken verschenen, waarin aangedrongen wordt op verbetering der positie van de lagere Inl. bestuurs-ambtenaren, en wel van de onderdistricts hoofden en schrijvers in de eerste plaats.

Gaan we de traktementen der verschillende Inl. bestuursambtenaren na, zoo merken we, dat die van regent met ƒ 1000.— of ƒ 1200.— 'smaands tot onderdistrictshoofd op ƒ 100.— nogal uiteenloopen.

Nemen we in aanmerking, dat de levensstandaard over het algemeen hooger wordt voor Inl. ambtenaren, dat ook voor hen vermeerdering van kennis, beteekent vermeerdering van weelde of behoeften, zoo zal niemand kunnen ontkennen, dat de bezoldiging van de assistent-wedono's niet voldoende te noemen is, in aanmerking genomen de opleiding, welke ze genoten, het werk, dat ze te verrichten hebben en den voet, waarop ze als vertegenwoordigers van het gezag hebben te leven.

Onlangs werd in de *Java-bode* door iemand, die zich *Kromo* noemt, een lans gebroken voor de positieverbetering der ass.-wedono's, door Kromo vergeleken bij het kader van het leger. Gaat die vergelijking, zooals trouwens elke vergelijking, slechts tot op zekere hoogte door, het is niet te weerspreken, dat het ambt van onderdistrictshoofd een zeer belangrijke schakel is van den keten der Inl. bestuursambtenaren en dat de taak, welke op de schouders dier hoofden rust, belangrijk en veelomvattend is.

Niet alleen toch moet hij aanteekening houden van *geboorten* en *sterfgevallen*, van *huwelijken* en *echtscheidingen*, maar ook is hij belast met het nauwkeurig bijhouden der registers aangaande den *veestapel*. Voorts moet hij hulp verleenen bij en toezicht houden op het aanleggen van nieuwe passars en wegen en het onderhouden van bestaande, doch hij is ook belast met het toezicht op het onderwijs der *dessa-scholen* en moet hij maatregelen beramen om het schoolverzuim te beperken. Hij moet zorgen. dat de landrente en andere belastingen op tijd worden geïnd en waken tegen ongeoorloofden druk op den kleinen man van de zijde der dorpshoofden.

Den controleur of de hoogere Inl. bestuursambtenaren heeft hij op dier dienstreizen te vergezellen en hun alle gevraagde inlichtingen te verschaffen. Voorts is hij het, die in tijden van *epidemieën* de bevolking met raad en daad moet bijstaan en geneesmiddelen uitdeelen, terwijl hij trachten moet de bevolking op bevattelijke wijze eenige begrippen omtrent hygiëne bij te brengen, en haar moet wijzen op de heilzame werking der afdeelingsbanken.

Hij heeft te waken voor de rust en voor de veiligheid van lijf en goed in zijn onderdistrict; overtreders en boosdoeners moet hij opsporen, vatten en aan de bevoegde macht overleveren, terwijl hij van een justitioneel onderzoek een behoorlijk proces-verbaal moet opmaken, en — voegt Kromo er ondeugend aan toe — hij moet zorgen, dat hij uit het gedrang blijft, wanneer Europeesche en Inlandsche superieuren tegenstrijdige bevelen geven. Hij moet alles en nog wat, is in zeker opzicht een waar Manusje-van-alles, en de dessaman, conservatief tot in hart en nieren, verwacht van hem ook alles, van hem, den drager van het gezag, en de titel „algemeene vader", welke deze hem toekent, is een uiting van achting en eerbied.

Een ass.-wedono kan dan ook veel voor zijn district wezen: een steun voor de bevolking, die bij ongelukken, tegenslag of ziekte bij hem aanklopt en van hem hulp, althans raad en voorlichting verwacht. Maar ook den Europeeschen ambtenaren kan hij van veel dienst zijn; voor den bestuursambtenaar, zijn chef, in de eerste plaats maar niet minder voor den veearts, die ter verbetering van den veestapel, voor den landbouwleeraar, die voor de bevordering van den landbouw zijn onderdistrict bezoekt. Het welslagen van de maatregelen door hen voogeschreven, om nog niet te spreken van de voorschriften door den medicus uitgevaardigd in tijden van epidemieën, hangt voor een goed deel af van de medewerking van den ass.-wedono, van het vertrouwen, dat hij bij de bevolking geniet en van de wijze, waarop hij met den dessaman weet om te gaan. En de man, op wiens jeugdige schouders een vrij omvangrijke taak rust, geniet het enorme inkomen van ƒ 100.— 's maands, benevens huishuur-indemniteit van ƒ 10.— tot ƒ 25.—: ƒ 15.— vergoeding voor reiskosten en ƒ 2.50 voor schrijfbehoeften, in het geheel dus ƒ127.50.

Daarvan moet hij met vrouw en kind leven, behoorlijk gekleed gaan, eenige bedienden betalen, voor zijn dienst een paard en bendy houden, eenige boeken aanschaffen, contributie betalen voor een societeit, een deel van een abonnement op een dagblad, terwijl hij zich — hetzij dan ten rechte of ten onrechte — verplicht acht om steeds de noodige dranken en sigaren in huis te hebben, ten einde dorstige of vermoeide reizigers, meestal ambtenaren op dienstreis, te kunnen laven of verkwikken. Maar dan zijn we er nog niet. Den ass.-wedono is er, met het oog op zijn bevordering, veel aan gelegen, den naam te verwerven van een goed politieman te wezen. Dat kost echter ook weer geld. Wel mogen de Inl. bestuursambtenaren opgeven, hoeveel geld door hen besteed wordt voor politiezaken, en krijgen ze die gelden vergoed, doch de praktijk schijnt te spotten met de theorie, want meermalen is mij van geloofwaardige zijde verzekerd, dat de Inl. ambtenaar, vreezend, dat zijn chef den post voor politie-uitgaven te hoog zou vinden, uit eigen zak een deel der onkosten betaalde, wat wil zeggen, dat hij er zich voor in schulden stak.

Nu zal menigeen waarschijnlijk zeggen, dat het lidmaatschap van de soos wel van het budget kan verdwijnen, doch dan vergeet hij dat van hooger hand vaak gaarne gezien wordt, dat een ass.-wedono lid is van de naburige societeit op de afdeelingshoofdplaats, niet op de gewestelijke hoofdplaats. Verschillende dier kleine societeiten hebben dan ook de contributies der Inl. ambtenaren noodig, al bedraagt die voor de lagere ambtenaren slechts ƒ 1.- 's maands, om in stand te kunnen blijven.

Maar hoe het alles bijeengenomen, mogelijk is met een inkomen van ƒ 127.50 *to make both ends, meet*, is een onbegrijpelijke zaak. Niet zelden moet zoo'n ambtenaar, indien de ouders niet kunnen bijspringen, schulden maken en dat is met het oog op zijn conduite-staat, ook gevaarlijk.

Als candidaat-Inl. bestuursambtenaar heeft hij gewoonlijk niet veel kunnen oversparen en nu geeft het gouvernement hem bij zijn bevordering tot ass.-wedono wel een renteloos voorschot van ƒ 300.— doch een eenigszins passende inrichting kost al gauw een ƒ 500.—. Hoe aan het meerdere te komen? Leenen, dus zich in schulden steken, en elke maand een vrij aanzienlijke korting op het tractement zich zien inhouden.

Het is dan ook zeer toe te juichen, dat de Regeering eindelijk den toestand van Indië's financiën voldoende vindt om op de begrooting voor 1917 den post voor verbetering der positie van de onderdistrictshoofden te handhaven, en het is zeer te hopen, dat de Tweede Kamer zich met de voorstellen des Ministers zal vereenigen. Wordt de aanvangsbezoldiging der onderdistrictshoofden ƒ 140.—, zoo zullen tenminste een deel der finantieele nooden dier ambtenaren gelenigd zijn.

Geef aan de Inl. ambtenaren bij hun in-diensttreding een som voor inrichtingskosten, evenals aan de uit Europa komende ambtenaren, zoo is er geraden, doch of de Regeering daarop ingaan zal, valt, dunkt me, zeer te betwijfelen. De omstandigheden van beide categorieën van ambtenaren zijn dan ook geheel verschillend.

Wellicht vindt de Regeering aanleiding om de toelagen van de C. I. B. A. te herzien en dan tevens eens te denken aan de laagste Inl. ambtenaren, nl. aan de schrijvers en hulpschrijvers, wier lot zeker in de allereerste plaats verbetering behoeft.

Eenige jaren geleden, toen de bekende Commissie voor de *decentralisatie* met den hr. de Graeff aan het hoofd, Java afreisde en op verschillende plaatsen besprekingeen hield met den resident en de regenten, werd mij door een der laatsten eens gevraagd, welke bezoldiging de jongelui, die het einddiploma eener Opleidingsschool voor Inl. Ambt. hadden verworven, zouden moeten hebben. Mijn antwoord luidde: een aanvangssalaris van ƒ 100.— 's maands, omdat hun dat in vergelijking met de begintractementen van de leerlingen de K. W. S. der Rechtsschool, der T. S. e. d. toekomt. De regent, hoewel het in hoofdzaak met mij eens zijnde, zou ƒ 75.— voorstellen. Het is, zooals bekend, ƒ 50.— 'smaands geworden, en dat zal op den duur niet voldoende blijken te zijn Zoo spoedig toch de *unificatie* voor verschillende takken van dienst ingevoerd wordt, zal de lust van de jongelui om bij den bestuursdienst geplaatst te worden, niet vermeerderen. Reeds in het afgeloopen jaar waren er onder de geslaagden eener O. S. v. I. A., die pogingen aanwendden om elders een plaats te krijgen. Niet onmogelijk is het, dat de aandacht op den pandhuisdienst zal vallen, indien de bij dien dienst voorgestelde unificatie haar beslag zal hebben gekregen. En zij, die trachten bij

PERRY & Co.

Dekstoelen
Hut } koffers
Mail }
Vouwstoeltjes, enz.

HOOGSTRAAT 20.

een anderen diensttak geplaatst te worden, zijn niet de slechtste leerlingen.

Is dan de lust voor den Indischen bestuursdienst zóó verminderd? Ja en neen. De tijd, waarin de Inl. jongelui van goeden huize meenden, dat alleen de bestuursdienst voor hen paste, is voorgoed voorbij. Waar steeds meer betrekkingen voor hen openstaan met beter vooruitzichten en meer vrijen tijd, gaan hun verlangens daarnaar uit. Toch zijn er nog die voor den bestuursdienst voelen, en die gaarne willen meewerken aan de opheffing van hun volk. Uit verschillende brieven, die ik van C. I. B. A. kreeg, bleek, dat het met de opleiding van die jongelui ernst is. Toegevoegd aan een controleur, wordt hun tijd verdeeld tusschen schrijftafel en practisch werk, waarin ze worden ingewijd door den ambtenaar, met wien ze op tournée gaan. Daarover moet dan een verslag opgemaakt worden; ook worden hun bepaalde reglementen en verordeningen opgegeven ter bestudeering. Indien zoo aan de opleiding van de a.s. bestuursambtenaren de hand gehouden wordt, van hun jeugdigen geestdrift en ijver partij wordt getrokken, getracht wordt hen, nu ze van de schoolbanken weg zijn, verder te vormen, indien ze vriendelijken omgang vinden en eenige tegemoetkoming, zal dat niet alleen de luwende lust voor den bestuursdienst aanwakkeren, maar ook de associatie in de hand werken. Maar de Regeering zorge dan ook, dat de a.s. bestuursambtenaren door de bezoldiging, die ze genieten, zich niet achtergesteld voelen bij andere ambtenaren en dat ze in staat zijn zich behoorlijk te kleeden, goed te wonen, en het noodige voor hun verdere ontwikkeling aan te schaffen. Een aanvangstraktement van *f* 75.— 's maands met twee 2-jaarlijksche verhoogingen van *f* 25.— is niet te veel.

Doch meer nog dan de jongelui, die met einddiploma de O. S. v. I. A. verlaten, vragen zij, die na het doorloopen van de 1e afdeeling niet in staat geacht worden naar de 2e afd. over te gaan en dan de school moeten verlaten, de aandacht der Regeering. Het eigenaardige geval doet zich voor, dat bij het Binnenlandsch Bestuur volstrekt geen rekening gehouden wordt met de meerdere ontwikkeling, die deze jongelieden hebben, maar dat men ze in de praktijk laat beginnen op een salaris van *f* 10.— 's mnds., evenals een leerling, die de Holl.-Inl. school doorloopen heeft. Andere diensten, z. a. de S. S. en de Post- en Telegraaf, houden wel rekening met hun meerdere ontwikkeling, doch de diensttak, ten wiens behoeve de school juist opgericht is, trekt zich er niets van aan en laat ze met genoegen een paar jaren staan op het salaris van *f* 10.—. Dat is een abnormaliteit, zooals alleen in Indië kan voorkomen. Bij den Post- en Telegraafdienst en bij het spoor kunnen ze beginnen op 40 à 50 gld. 's mnds., doch B. B. geeft *f* 10.—. niettegenstaande ze van de Opleidingsschool komen, waarvan die dienst zijn ambtenaren moet krijgen. Wat ziet men dan ook gebeuren? Het vorig jaar ging van de elf leerlingen, die met een diploma van de 1e afd. een Opl.school moesten verlaten, er één bij den bestuursdienst, en dat nog in Solo bij dien van den Soenan. Alle anderen trachten elders een betrekking te krijgen, en toch waren er jongens onder, die, wat hun karaktereigenschappen betreft, een goed figuur gemaakt zouden hebben onder de Inl. bestuursambtenaren.

Waarom die jongelui geen *f* 40.— salaris gegeven met uitzicht op verhooging?

Is het echter over het geheel geen schande, dat het Gouvernement ambtenaren in dienst heeft, de z.g. hulpschrijvers, op een bezoldiging van *f* 10.— 's mnds. met twee *vijf*jaarlijksche verhoogingen van *f* 2.50 's mnds.? Is dat een traktement om iemand van 's morgens 8 uur tot 12 en 's avonds van 6 tot 8 of later te laten zitten schrijven? Men rekene eens uit, hoeveel dat per uur is. Het leven voor een Inlander is zoo goedkoop, zal men mij tegenwerpen; dat is tot op zekere hoogte waar, doch het is voor iemand, die als schrijver een nette *kain* en niet te vuile jas moet dragen, niet zóó goedkoop, dat hij met zijn *f* 10.— kan rondkomen. En o wee, als hij zich dan nog de weelde van een vrouw veroorlooft! Ik wil liever geen rekening opmaken, doch zal een stuk van een brief aanhalen, voorkomende in de *Java-bode* van 13 Sept. l.l., van een vader aan zijn zoon, die hulpschrijver is:

„Tracht het nog eenigen tijd vol te houden. Geld kan ik op dit oogenblik niet sturen. Probeer 't maar eerst ergens te leenen; ik ga morgen naar Bandoeng om twee buffels te verkoopen, 't gevraagde geld kom ik je dan zelf brengen". En dat is dan een vader, die nog buffels heeft om te verkoopen en die het nog een eer vindt, dat zijn zoon ambtenaar is!

En wat zijn de vooruitzichten van zoo'n hulpschrijver? Na twee, drie of vier jaren kan een benoeming volgen tot schrijver op *f* 5.— of *f* 20.—, of tot districtsschrijver op *f* 30.— 's mnds. Is het wonder, dat zoovelen dier ambtenaren ondervoed zijn, weinig weerstandsvermogen bezitten en hun energie en werkkracht het tegengestelde van groot is te noemen?

En hebben de jongelui, die het einddiploma van de 1e afd. eener Opl. school bezitten, niet schoon gelijk, als ze er voor passen, op zulke gunstige voorwaarden zich aan den bestuursdienst te verbinden?

Jammer, dat het Gouvernement daardoor de flinkste werkkrachten zich ziet ontgaan voor een dienst, die de beste krachten noodig heeft.

Voor de eer wordt ook in Indië hoe langer hoe minder gewerkt en de leuze dringt ook daar door: geen geld, geen Zwitsers.

Indien het waar is, dat de zes opleidingsscholen voor Inl. ambt. niet bij machte zullen blijken om het benoodigde getal ambtenaren voor den bestuursdienst te leveren, klemt de eisch temeer, dat de Regeering door een rationeele wijziging der bezoldigingen van de lagere en a.s. Inl. ambtenaren, den dienst begeerlijker make, ten einde te voorkomen, dat velen, die voor den bestuursdienst opgeleid zijn, elders een goed heenkomen trachten te vinden.

Hk.

FEUILLETON.

„ISY"

door

COLETTE.

—o—

„Aan mijn man en ons kindje!"

Hoofdstuk I.

Ze waren beiden overspannen. Die overspanning uitte zich vooral des nachts; ze waren dan angstig, elk geluidje deed hen opschrikken, den adem in de keel stokken, hun harten sneller kloppen.......... ze dachten aan dievengespuis. Ze bekenden die angsten en angst-gevolgen nooit dadelijk aan elkaar, ze wisten 't wèl, want ze begrijpen elkaar in de geringste als in de mooiste gevoelens en gedachten, maar ieder voor zich was nu te trotsch om zich te uiten. Bovendien wilde de één den ander niet nog meer beangstigen...... De een wilde den ander van deze zenuwoverspanning trachten te genezen! Zij vooràl wilde in hem „d e n m a n" zien, den verpersoonlijkten moed! Zij vergaf hem wel deze tijdelijke verslapping van die vóór alles noodige mannelijke eigenschap, want zij waren nu 6 jaar lang in de Oost, 't klimaat had beider zenuwen in hooge mate verslapt; voorts bracht 's mans werkkring angst voor mogelijke wraaknemingen mee. Vele verhalen waren hem ter oore gekomen betreffende verraderlijke handelwijzen op collega's gepleegd. „Ons kind", „denk om 't kind", dat was, is 't uitgangspunt, 't middelpunt van al hun denken en voelen. En haar bekroop soms bovendien de vrees hem te zullen verliezen, hèm, kwaad te zien aangedaan.........

Dit waren de angsten overdag; des nachts: de kans om bestolen te worden van gelden, 't Land toebehoorende, onder zijn beheer, in hunne woning opgeborgen......... om gestoken te worden...... gedood!

't Woordje „dood" heeft voor hem het zéér afschrikwekkende van het Onbekende. Hij is zoo gehecht aan al 't schoone, dat 't aardsche leven hem biedt, met zijn zucht tot algemeene ontwikkeling, literaire ontwikkeling vooral, zijn geluk in 't meeleven met „groote mannen" van 't verleden en 't heden, zijn wensch, om nogeens in staat te zijn vele zijner gedachten in daden om te zetten, die 't leven van menig mensch zouden kunnen verzachten, zijn lust mee te strijden om wat er onbillijk is in de maatschappij recht te zetten, in den wàren zin van 't woordje r e c h t!

Maanden achtereen maakten zij beiden die zenuwoverprikkelende nachten door, tot ze besloten...... een hond in huis te nemen, een „wakertje"!......... Wàt kostte 't haar toen een zelfoverwinning daarin toe te stemmen, haar „h o n d s d o l h e i d v r e e s" te onderdrukken, niet voor zich, maar voor 't kind vreesde zij.

„We moeten fatalistisch zijn!" zei hij. „Wij hebben immers evenveel kans morgen aan de eene of andere ziekte te sterven, als door een dollen hand gebeten te worden.

„Hondsdolheid kan niet genezen; je kunt niet dadelijk, dikwijls heelemaal niet, die ziekte constateeren!" was haar antwoord.

„Men kan de dolheid wel zien aankomen, o. a. als een hond niet drinkt, niet eet, rood-doorloopen oogen heeft, met den staart tusschen de beenen loopt! Dan wordt een hond gevaarlijk. Maar ik word nog gek en jij zegt 't van jezelf ook, als we, nacht op nacht, bij ieder geluidje die angsten doormaken. Ons gestel en mijn werk gaat er onder lijden!"

„Ja, 't is zoo. Zorg dan maar, dat we een hond krijgen."

Hij óvergelukkig! Als kind al verlangd hebbende naar zoo'n kleinen viervoeter; maar Hollandsche zindelijkheid verbood in een Hollandsch gezin een dergelijken wildebras, wien 't voetenvegen in sneeuw- en regenweer, als de straten de onderdanen van mensch en dier bemodderen, niet geleerd kan worden; die 't huis binnenstormt, den „baas" en de „vrouw" met onvormelijke hartelijkheid, springend begroet, om met koel koude bewoordingen teruggestooten te worden: „koest, wèg, ga liggen, je maakt me vuil; och man, 't karpet, jaag dien hond weg, leg hem in de mand!", die 't jonge, onstuimige hondenleven aan geestelijke en wereldsche banden legt.

Zij genoot van die kinderlijke blijdschap van haar man, want een kinderziel is rein, edel en...... ze wist hem zóó!

Hij schreef dadelijk aan een kennis „of hij een hondje had?"......... Na een paar dagen werd 't „wakertje", weggedoken in de armen van een bediende, binnengebracht. Zij (contradictio in terminis), bracht 't hondje naar hun meiske, dat juist in haar witte bedje lag, frisch gewasschen, in wit hansopje gestoken, haartjes voor den nacht bij elkaar gebonden, haar

Bij een beschaafde Indische Familie
te HAARLEM, Kleverlaan 24, kunnen **Indische schoolgaande kinderen,** van den leeftijd van 15 jaar of ouder, **geplaatst worden.**
Men kan verzekerd zijn van toezicht op de studie. Brieven onder letter H. aan het Bureau v. d. Bl., Nobelstraat 20, Den Haag.

Middelbare School v. Handel en Administratie,
LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H. B. S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officiëel als zoodanig **erkend.**

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

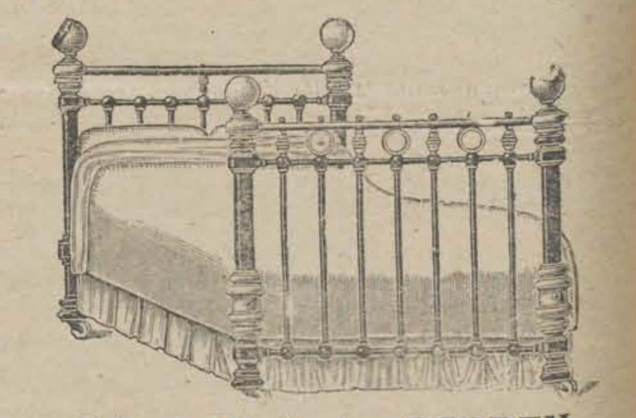
De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur
F. TIJMSTRA.

Telefoon 7840.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.
Magazijn gesloten van *half een* tot *twee uur.*

HENRI KROES - DEN HAAG
DUINOORD's SPORTHANDEL
Telef. Interc. 9313 Stadhoudersplein 26
UITSLUITEND 1ste KLASSE FABRIKAAT
- - - - RIJWIELEN-MOTOREN. - - - -
ARTIKELEN VOOR ALLE TAKKEN VAN SPORT
Athletiek en Gymnastiek. Alles voor den Padvinder

Persoverzicht.

In zijn „Van Dag tot Dag" van 18 dezer schrijft het „Alg. Hsbld." naar aanleiding van Edison's oordeel over de toepassing van wetenschap op de oorlogvoering, in een onderhoud, dat hij had met Edwin Marshall, den redacteur van „The Observer":

„De groote uitvinder gaf zijn verwondering te kennen, dat de oorlogvoerenden niet meer gebruik hadden gemaakt van de laatste ontdekkingen van de moderne wetenschap. Duitschland's vergiftige gassen en vlammenwerpers noemde hij barbaarsche en ruwe middelen, welke een goed toegerust leger geen oogenblik behoeven op te houden. Maar er zijn andere middelen om oorlogvoerende legers te helpen!

„Zoo is er," zeide hij, „een wetenschappelijke toepassing, waarvan ik op het oogenblik niets meer zeggen kan, omdat ik president ben van de commissie van raadgevers der Amerikaansche marine. Deze toepassing duidt nauwkeurig op een zekeren afstand de positie aan van een vijandelijk schip, zelfs van een duikboot. Geen enkele marine behoorde onbekend te zijn met het middel om deze positie te determineeren."

De heer Ch. Boissevain zegt:

„Over deze woorden ben ik vruchteloos gaan peinzen. Ik kan niet gissen, welke „recente ontdekkingen van de moderne wetenschap" hij meent, dat oorlogvoerenden zouden kunnen bijstaan.

„Als er oorlog gevoerd werd op Sicilië of bij Napels of in Java of Japan, zou ik tenminste een gissing kunnen wagen. Want dit jaar zijn vulkanen voor het eerst in het gareel gespannen om der menschheid nieuwe krachten te verleenen, gelijk reeds gebeurd is met stoom en electriciteit.

„Ik las, dat professor Luigi van Florence — een zoon dus van een ander buitengewoon begaafd volk van Latijnschen stam — er in geslaagd is, om uit kraters van vulkanischen oorsprong in Toskane een beweegkracht te verkrijgen voor electriciteit. Reeds was het gelukt uit de dampen, welke er aan ontstijgen, boorzuur te verzamelen, maar nu heeft de professor aan een vergadering van ingenieurs te Florence de bijzonderheden meegedeeld van een merkwaardiger iets: hij laat door het gas uit de vulkanen drie electrische generators, elk van 3000 kilowatts, in beweging brengen. Hij heeft den stroom verdeeld tusschen Florence en andere Toskaansche steden. Daar de „kraterstreek" in de buurt van Lardarello vele vierkante mijlen beslaat, hoopt hij vele bronnen voor zijn electrischen stroom te ontdekken. Maar die kratertjes zijn maar zuigelingen onder de volwassen vulkanen. Welk een macht zou hij uitoefenen, als hij Etna en Vesuvius aldus in het gareel kon zetten!

„Welk een heerlijk vooruitzicht opent hij dus voor ieder vèr-uitziend Nederlander, die ons Indië in goeden staat van verdediging wil brengen, een daad, waarvan die man der mannen, Generaal van Heutsz, zoo helder, zoo overtuigend de noodzakelijkheid bewees in zijn redevoering voor de Vrij-Liberalen.

Welk een zegen zou het zijn, dacht ik toen ik zijn woorden las, zoo generaal Van Heutsz de opdracht kon krijgen om Indië weerbaar te maken, en hij de noodige volmacht kreeg, zoodat hij van de bureaucratie min of meer onafhankelijk was!

Hij zou wellicht niet, gelijk een onpractische journalist als ik zou kunnen voorstellen, Java's wondbare plekken met een stalen draadwerk omringen en die electriseeren laten door Java's steeds werkende vulkanen, maar hij zou zeker een nog grooter innerlijke kracht van Java goed gebruiken, namelijk de Inlanders, die hij zou organiseeren en bezielen tot een krachtige weermacht."

* * *

Het Japansche rapport.

De geweldige discussie, die mede en vooral door de artikelen van den heer M. van Geuns in ons blad in den lande is ontstaan over de waarde en beteekenis van het rapport van den heer Van Kol, geeft „De Nederlander" aanleiding tot een voorstel.

De quaestie is van te groote beteekenis, meent het blad, om er het zwijgen toe te doen. Hoe nu uit te maken, „of de heer Van Geuns in de — ons vernietigend toeschijnende critiek, dan wel dr. De Visser van het Leidsche instituut met zijn hooggestemde lofprijzing het aan het rechte eind heeft?"

Het blad herinnert aan het feit, dat toen het met regeeringssubsidie uitgegeven boek van dr. Koorders over de flora van het Javaansche hooggebergte, dat overigens een goede pers had, in „Teysmannia" aan een vernietigende kritiek was onderworpen (door den heer Bakker), de Indische regeering de zaak onderwierp aan 't oordeel van eenige hoogleeraren, van wie een wetenschappelijk objectief oordeel was te verwachten.

Op deze wijze zou het blad het rapport van Van Kol onderzocht willen zien. Dat is geen blijk van geringe waardeering en de heer v. K. heeft recht op de voldoening eener competente uitspraak.

* * *

In de „Nieuwe Crt." van 19 dezer het volgende Ingezonden Stuk:

De legerfilm en het Indische leger.

Als vervolg op het ingezonden stuk in uw blad van 13 Januari j.l. en met kennisneming van het stukje onder „Landsverdediging" in het Ochtendblad van 17 Januari d. a. v., benevens de verschillende inlichtingen den stellers nader medegedeeld, willen wij nog even nader terugkomen op datgene, wat vooral ontstemmend had gewerkt bij het verschijnen van de film voor Leger en Vloot.

De film geeft absoluut niets van het Indische leger of wat daarop betrekking heeft of ermee in verband staat. In Nederland zelf bestond gelegenheid opnamen in dien geest te doen; een dankbaar onderwerp ware geweest bijv. het inschepen van een detachement suppletietroepen, het vertrek van een mailboot met troepen, het publiek op den wal. Verder detailopnamen van de Koloniale Reserve te Nijmegen.

Toen de commandant van dit korps de voorgestelde opnamen minder geschikt achtte, werd direct het geheele Indische leger geschrapt en uitgeschakeld. Komen van het Indische leger dan alleen de Koloniale Reserve en het Invalidenhuis Bronbeek in aanmerking om te worden vertoond?

De troepenmacht bij de Koloniale Reserve is zóó varieerend, bestaat hoofdzakelijk uit recruten en reconvalescenten, zoodat het zeer logisch is, dat de commandant deze troepen minder geschikt achtte om in een gevechtsactie een typeerend beeld te geven van het Indische leger, dat bovendien gewend is te vechten in tropische terreinen.

Waarom heeft men zich niet gewend tot het Koloniaal Instituut? Daar bevinden zich foto's en films van Indië, die liggen daar gereed tot gebruik; beelden, genomen in het land zelf en dus uit-

---

hoofdje naar den muur gekeerd om al haar gedachtjes in een twaalf-urigen slaap te vergeten!

„O pàpa, wat lief! Hoe heet 't hondje?"

„Isy!"

„Mag Isy bij vrouwke slapen?"

„Ja, dat mag!"

„Papa moet de deur naar Papa's kantoor dicht doen, anders loopt Isy weg!"

„Goed, maar nu ook gauw gaan slapen!" Ze kusten hun kindje goeden nacht en beiden waren blij als twee kinderen, omdat hun meiske zoo gelukkig was met 't nieuwste speelmakkertje en...... omdat 't hondje zoo lief er uitzag!

Kindje, hondje, vader en moeder dartelden met elkander dag-in-dag-uit! Moeder kende geen angst, dacht niet aan hondsdolheid, stoeide even hard met Isy als vader en Vrouwtje: alle vrees scheen verdwenen tot ze...... op zekeren avond in de courant in een artikeltje las over die vreeselijke ziekte, waarin beschreven werd hoe een jonge man er onder vreeselijk lijden aan was gestorven!

„Man, zie je nu wel, daar zeggen ze in de courant ook, dat men 't niet altijd kan zien als een hond dol wordt."

„O, ik dacht 't wel, dat 't mis zou gaan, als je dat las; en 't stukje van je afhouden, gaat toch niet, want je wil de courant persé lezen!" Hij zuchtte diep.

En......... 't was mis! Ze werd dadelijk stil, zuchtte, staarde, praatte steeds over datzelfde onderwerp en vermoeide hem met angst-woorden.

„Vreeselijk, vreeselijk!" zei hij. Begint nu alle ellende?! 't Was zoo goed en gezellig. Je speelde en stoeide met Isy nog meer dan ik en nu...... wordt je wéér bang, zwaar-op-de-hand, laat alleen je gevoel werken!"

„Jij weet niet, wat Vrouwtje voor me is! Al die angst is voor Vrouwtje."

„Ik weet 't wèl." (Dat was ook zoo; ze kennèn elkaar door en door.) „Maar je moet redeneeren". Hij praatte als vroeger en......... zij berustte als vroeger, deed al haar best haar gevoels-gedachten te onderdrukken.

't Ging niet. 's Nachts nu niet de angst voor dievengespuis, maar...... voor hondsdolheid. In de donkerte van den nacht, als alles sliep, stilte overal heerschte, haar man rustig adem haalde; kneep ze haar handen ineen, drukte haar mond in 't kussen, trachtte kreunen te voorkomen. 't Lukte niet, hij werd wakker van die zenuw-geluidjes, begreep de oorzaak, probeerde met handoplegging op 't hoofd 't overspannen persoontje tot kalmte te brengen: ze zenuwschokte over 't geheele lichaam, uitingen van lang ingehouden angstgevoelen, vrees-gedachten. Eindelijk, na lang redeneeren, kwam ze tot rust, sliep in, om...... den volgenden dag in 't middag-rustuur opnieuw te beginnen.

„Neen, dat gaat zoo niet!„ sprak hij. „Dan moet Isy maar weg, want jou gezondheid mag ik er niet aan opofferen!"

„Neen, neen, ik zal flink zijn; je houdt te veel van 't dier!"

Hij zat op den rand van 't bed, sprak met zachte treurige stem: „Ik mag 't niet doen; nu dadelijk moet Isy weg, want als 't moet, dan ook op staanden voet!" Hij richtte zich op, maakte zich tot vertrekken gereed.

Zij snikte: niet uit angst voor 't kind nu, maar om 't leed, dat ze hem aandeed. Toch......, ze kon niet anders......, 't was in haar gedachten een onverantwoordelijkheid tegenover 't kind een hond in huis te hebben.

„O, man, man!"......... Hij snikte! „Vent!" riep ze..........

'k Vind 't zoo vreeselijk, 'k kan Isy niet aanzien. Arm diertje" klonk 't droevig.........

„Kom, ik zal flink zijn, jij gaat vóór!"

't Regende dien middag, 't was een zomersche regenbui. Hij trok de regenjas aan: „Neem Vrouwtje mee!" „Waarom?" „Och, zoo maar!" Ze wist 't zelf niet, voelde bij ingeving, dat 't kleine kinderhandje in de groote mannenhand een zachte troost zou zijn op dien lijdensweg.

Zij keek hem door 't venster na: Hij, lange, ietwat gebogen gestalte in donker-blauwe regenjas, kindje in kaboutertjes-cape parmantig fijntjes er naast, handje in vader's hand, kopje schuin opgeheven naar vader, babbelend over Isy: „Isy, die zoo lief is, kassian Isy, die nu ziek is!" Met haar heerlijke kinderonschuld keuvelende, pijn-stillende woordjes richtend tot de groote gebogen figuur, zelf nog als een kind in zijn aanhankelijkheidsgevoel tot de kleine Isy en 't medelijden, dat hij had met zijn viervoetigen spring-in-'t-veld: 't afscheid, dat Isy moest nemen van 't gezin, dat hem destijds hartelijk lief opnam, vriendschapsbanden sloot en deze nu wreedaardig afsneed.

Zij voelde 't eveneens, maar niet zoo hevig als hij, bij haar overwon 't leed, dat ze hèm aandeed, in 's werelds oog misschien belachelijk van kleinheid, in haar oog groot, want 't sneed hèm door de ziel.

(Wordt vervolgd.)

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, - Telef. H. 6682 - DEN HAAG
Pelsjassen
Ulsters

Ned. Coöperatieve Spaar- en Credietbank
van Ambtenaren en Beambten.
Hoofdkantoor KEIZERSGRACHT 569 - AMSTERDAM
Telefoon 4297 Noord.
Credieten met en zonder persoonl. of zakel. zekerheid.
Spaargelden: Maximum rentegevende inleg ƒ 5000.—.
Rentevergoeding 3,6 pCt.

SCHOLEN VAN HET NUTSDEPARTEMENT
te NIJMEGEN.

1. Fröbelschool voor leerlingen van 3 tot 6 jaar.
2. School voor jongens en meisjes van 6 tot 12 en 13 jaar.
Opleiding voor H.BS. en Gymnasium. Het vorig jaar slaagden van 44 leerlingen 36 voor de H.B.S. en 6 voor het Gymnasium.
3. Kweekschool voor opleiding tot onderwijzeres
voor leerlingen van 14 tot 18 jaar. Het vorig jaar slaagden voor de akte onderwijzeres 12 leerlingen, voor gymnastiek 10 en voor hand werken 7.

De directeur geeft adressen van families, die meisjes in huis nemen.
Nadere inlichtingen verstrekken voorts de directeuren en directrice van de genoemde scholen.

Mantel en Costumemagazijnen
Maison H. SIMONS
Heulstraat 13 .... Telefoon 2005
Noordeinde 17a..... Telefoon 6537
..... Mantels, Mantelcostumes, Taillecostumes .....
Avondtoiletten, Blouses, Costumerokken, Peignoirs
Steeds ruime sorteering, prima coupe en kwaliteiten.

Grand Hotel Café-Restaurant „VICTORIA".
Spuistraat 16 DEN HAAG Telefoon 3768.
Gunstig gelegen in het midden der stad.
Lift — Electrisch Licht — Centrale Verwarming.
80 Kamers en Salons.
PLATS DU JOUR 50 CT — DINERS VAN f 1.50 EN HOOGER.
Meest bezochte Café en Restaurant van Den Haag.
J. DEN HARTOG.
gedurende 15 jaar Gérant van Rest. RICHE

J. C. CRAMWINCKEL
Firma P. J. CRAMWINCKEL & ZONEN
Hof-, Rijks- en Gemeenteleverancier
NIEUWE HAVEN 360 TEL. HAAG 112
FIRMA OPGERICHT 1865.
Spiegel- en Lijstenfabriek.
Speciaal adres voor Encadrementen in alle stijlen.
Uitgebreide keuze modellen voor Gravures, Etsen, Foto's en Schilderstukken.
Zeer matige prijs voor het vergulden van Spiegel- en Schilderijlijsten.
Speciale verpakking voor EXPORT naar Indië.
Geen filiaal hier ter stede.

stekend geschikt voor het doel waarvoor de legerfilm is gemaakt. Bovendien is de voorbereiding lang genoeg geweest, dat men nog in Indië desnoods nieuwe films had kunnen laten maken.

Wat de Indische officieren zoo gaarne hadden gezien, is, dat, waar andere landen hun koloniale troepen zoo hoog houden, hun diensten apprecieeren en het koloniale leger zoo populair mogelijk maken, Nederland dit ook zou doen. Maar in Nederland, dat juist om zijn koloniën zoo bekend is, merkt men er niets van, men kent Indië noch zijn troepen, ten hoogste beseft men het bestaan van den ,,koloniaal''. In Nederland slechts achterstelling van het Indische leger.

Te meer treffend is het in de film, waar zij verschijnt juist nadat het Indisch leger weer zoo achteraf was gesteld, toen er officieren naar het Fransch-Engelsche front zouden gaan. Drie Nederlandsche officieren werden aangewezen, van het Indische leger — geen enkele.

Nu de Leger- en Vloot-film en niets — niets van de Koloniale troepen. Dat is het, wat grieft, en niet den commandant der Koloniale Reserve treft de blaam. Indien men zich iets meer moeite had gegeven — en daar zit de fout — was voldoende materieel aanwezig geweest en had ook Nederland in het binnenland zoowel als in het buitenland kunnen laten zien dat het ook koloniale troepen heeft, zoowel in Oost als in West en zeer zeker zouden die een uitstekend figuur hebben gemaakt.

Met onzen beleefden dank voor de verleende plaatsruimte,

Eenige Indische Officieren.

* * *

Bali.

Voor een belangstellend gehoor sprak dr. J. Kraus 22 dezer in ,,Pulchri Studio'' te 's-Gravenhage, over Bali.

Aan het verslag in ,,Het Vaderland'' ontleenen wij:

,,De spreker werd ingeleid door den heer Bongers, die uiteenzette, hoe men er toe gekomen was, den heer Kraus, die 2 jaren als officier van gezondheid van het N.-I. Leger te Bangli woonde en daar in woord en beeld studies van het merkwaardige Balineesche volk maakte, uit te noodigen, een en ander van zijn fotoschat aan de leden van ,,Pulchri'' te genieten te geven.

De heer Kraus sprak in het Duitsch. Hij gaf eerst een kort overzicht van de literatuur over Bali, waarna hij ons in werkelijk schitterende beelden den Balinees liet zien. Wat een gespierd, sierlijk, merkwaardig prachtvolk leeft daar! Spr. wees vooral op het buitengewoon mooie loopen, waartegen geen door schoeisel bedorven Europeesche voet op kan. Aan die schoone lichaamsharmonie schrijft spr. mede de kracht toe — ook bij de vrouwen — van dit heuculische volk, dat in zooveel opzichten van het Archipel-type afwijkt, mede door den Hindoe-invloed, welken het onderging. Karakteristiek is o. m. het rijke hoofdhaar, waarvan de Balinees alleen — animalium notorum causa — scheidt.

Wij kregen verder allerbelangwekkendste kiekjes in woning, huishouden, bedrijf, gewoonten, enz. van de eilandbewoners. Spr. verdedigde 't volk warm tegen de het aangewreven vuilheid. Bijzonder roemde hij de waardigheid der vrouwen op den passar. Zoo groot is ook de eerbied voor de vrouw, dat juist zij, die het bovenlijf bedekken, voor dames van minder allooi worden gehouden.

Onderhoudend vertelde spr. van de lijkverbranding, welke een kostbare en ingewikkelde historie is. Weerzinwekkend is de z.g. strijd om het lijk, welke schouwspelen en geuren moeten zich ontwikkelen bij een lijk, dat in staat van ontbinding op de ruwste wijze behandeld wordt. Die behandeling is intusschen een bewijs van de grootste vereering en slechts de beste exemplaren genieten de eer van een gevecht om hun stoffelijk overschot.

De geesteszieken laat men op Bali vrij rondloopen en ze genieten zelfs onderscheiding en gastvrijheid, tenzij de ziekte in amok overgaat. Dan heeft ieder het recht zoo iemand te dooden.

Verder zagen wij tempelfeesten en vooral ter wille van het betoog van lichaamsschoonheid en reinheid vele baadpartijen in het levend water van Bali's natuurpracht.

Een dankbaar en verdiend applaus dankte spreker voor de belangwekkende voordracht.''

Telegrammen.

Overstroomingen in Atjeh en onderhoorigheden.

Bij het Dep. van Koloniën is 19 dezer het volgende telegram van den Gouv.-Gen. van Ned.-Indië ontvangen:

,,De gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden bericht, dat zware watervloeden sedert 15 dezer groote verwoestingen in Noord-Atjeh en op de Noordkust van dat gewest hebben aangericht. Het water steeg hooger dan in 1908. Vele vaste bruggen zijn vernield. Tram- en telefoonverbindingen zijn gestoord. De rijstoogst en pepertuinen zijn verwoest. Naar tot dusver gemeld is, zijn slechts drie personen verdronken. Op den Gajoeweg had een ernstige aardschuiving plaats.''

Treinongeluk.

Op den nieuwen Siantar Spoorweg zijn, naar aan de Tel. geseind wordt, een locomotief met drie wagens omgeslagen. Een stoker en een remmer zijn ernstig, vele inlanders licht gewond. De schade is groot.

De opstand op Flores.

Naar de *Locomotief* verneemt zijn de opstandelingen op Flores meest allen naar de bergen gevlucht. Zij werden, blijkens een telegram aan de *Tel.*, zoo ver mogelijk achtervolgd.

Onrust in Tapanoeli.

Zaterdag j.l. werd reeds het officieel bericht ontvangen van de zending eener compagnie infanterie van Padang naar Sibolga. Daarna kwam telegrafisch bericht uit Indië, dat bij wijze van voorzorg eene compagnie infanterie, onder kapitein J. P. van Mastrigt, van Fort de Kock naar Taroetoeng vertrok.

Het *Alg. Hbld.* ziet in het tweede bericht eene aanvulling van het eerste, wijl Taroetoeng van Fort de Kock, met de beschikbare middelen van vervoer, het gemakkelijkst over den land- en zeeweg via Padang en Sibolga is te bereiken.

G.-G. van Limburg Stirum.

De berichtgever van het *Alg. Hbld.* seint:

Het *Soer Hbld.* verneemt uit betrouwbare bron, dat de Gouv.-Gen. tot H. M. de Koningin het verzoek heeft gericht, hem onmiddellijk na het tot stand komen van den vrede, ontslag uit zijn ambt te verleenen.

Naar aanleiding van vorenstaand bericht zij aangeteekend, dat eenige dagen geleden reeds van het Ned.-Ind. Pers. Agentshap het volgend telegram kwam:

,,In ambtelijke kringen loopt het hardnekkig gerucht, dat de gouverneur-generaal voornemens is na afloop van den oorlog af te treden, maar het Ned.-Ind. Pers Agentschap is gemachtigd dit beslist tegen te spreken.''

Vordering van schepen.

De correspondent van de *N. R. Ct.* te Soerabaja seint:

Het vage telegram van den Minister van Koloniën in zake de opvordering van schepen, heeft hier de vrees eerder aangewakkerd dan verminderd.

De Kamer van Koophandel te Batavia heeft den gouverneur-generaal een adres gezonden, vragende de opvordering van schepen voor Nederland zoo gering mogelijk te doen zijn, vooral voor de lijnen op Amerika. De Indische belangen zouden anders ernstig geschaad worden, daar Amerika thans veel van de Indische producten koopt.

De planters op Deli hebben de Datean uitgerust voor het vervoer van het overschot van den oogst 1916.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De gewapende politie.

Onder het motto: ,,*Posno's tienduizend politieleeuwen; waaraan hun verwekking te danken was; waarom zij zoo spoedig mogelijk begraven moeten worden*'', trekt de heer Boon in ,,'t Soer. Hbld.'' te velde tegen het corps der gewapende politie, dat op aanstichting van den Generalen Staf op een onzalig oogenblik in het leven geroepen is, teneinde zooveel mogelijk troepen te kunnen concentreeren op Java, en dat *in hoofdzaak* tot taak zou krijgen de handhaving der orde en veiligheid op de buitenbezittingen. Rationeel zou het geweest zijn daarvoor het leger uit te breiden, doch daar dat te groote kosten zou meebrengen, werd een andere weg ingeslagen en zoo werd geboren het meest zonderlinge politiekorps, dat de wereld ooit te aanschouwen heeft gekregen''. De G. P. is geen politie en wordt ook niet als zoodanig opgeleid, haar wordt bij de opleiding onthouden *wat der politie is*, en de opleiding te Soekaboemi, die in een half jaar voltooid is, is te kort om er soldaten van te maken; de militaire opleiding is minderwaardig, de encadreering onvoldoende, de bewapening anti-diluviaansch, zoodat aan het corps alle tactische waarde tegenover een Inl. vijand moet ontzegd worden.

Dit bleek eenige maanden geleden in Djambi, waar, volgens den hr. B., de bloedige tegenslagen geheel te wijten zijn aan de vervanging van het leger door gewapende politie. Niet slechts de weinige geoefendheid voor den strijd tegen een Inl. vijand en de slechte encadreering zijn daarvan de oorzaken, doch ook de verkeerde dislocatie der politie. Onverantwoordelijk acht Schr. het om de bewaking van een post als Tambesi over te laten aan één brigade van 20 man. Eén brigade marechaussée troepen zou zelfs onvoldoende zijn voor de permanente bezetting van den post; daarvoor zouden niet minder dan 40 man gebruikt mogen worden.

Dat de G. P. ressorteert onder B. B., vindt de hr. B. eveneens verkeerd; evenals het werkelijke *politie*-corps der Marechaussée in Nederland nog in zekeren zin tot het leger behoort, zoo had ook in Indië de band met het leger niet verbroken moeten worden.

Dat het commando opgedragen werd aan den gep. majoor Posno, die noch als infanterist, noch als politieman zijn sporen verdiend had en wiens autocratisch aangelegde natuur de G. P. spoedig maakte tot een heilig huisje, waar Paus Posno als onschendbaar en alwetend heerscher troont, vindt geen genade in schrijvers oogen.

Heftig kant hij zich tegen de voorstellen om aan het Departement van B. B. een afzonderlijke afdeeling politie onder één hoofd te vereenigen. Inderdaad de comble van krankzinnigheid zal bereikt zijn, als het hoofd der gewapende politie, welke geen politie is en niet zijn kan, aan zich zal trek-

G. JANSSEN v/h Janssen & Coenen

DEN HAAG, v. Merlenstraat 79, Tel. 6388.

AMSTERDAM, Tel. N. 1339.

Oost- en West-Indische Uitrustingen.

Leverancier van verschillende Stoomvaartlijnen.

HOOGERE BURGERSCHOOL

5-jarige cursus

met voorbereidingsklassen.

VOORSCHOTEN.

Bij schrijven van Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken, d.d. 25 Juni 1906, is het INSTITUUT WULLINGS **erkend** als een H.B.S. met 5-j. c.

Kost- en Schoolgeld *f* 950.-/*f* 1250.-.

Tot heden slaagden:

107 cand. voor Eindexamen H.B.S. 5-j. c.
19 „ „ Kon. Mil. Acad.;
27 „ „ Cadettenschool;
17 „ „ Adelborst;
20 „ „ Cand. O. I. Ambt.; Zeev. en Machinistenschool, Posterijen, enz.

De Directeur:
H. WULLINGS.

Augustus 1916.

M. P. MULLER,

Galileïstraat 133 en 129, Tel. H 6375

Valeriusstraat 13, Tel. H 6370

MAGAZIJNEN VAN

Gas- en Electrische Ornamenten.

BADEN EN GEYSERS.

Familie=Pension KINZLER

Daendelsstraat 69 - Tel. H. 925.

DEN HAAG.

1ste klasse inrichting. Badkamer.

Desverlangd

INDISCHE TAFEL.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107

Tramhalte 7 en A halte Valeriusstraat

DEN HAAG

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van **nieuwe** of **Tweedehands Meubelen** willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10 tot 4 uur.

ken de algemeene politie, die wel degelijk op den naam van „*politie*” aanspraak kan en moet maken.

Het beste zou zijn het corps gewapende politie zoo spoedig mogelijk met stille trom te begraven en de zorg voor de rust en veiligheid op de buitenbezittingen weer op te dragen aan het leger.

Of de S. I. de hand gehad heeft in den opstand in Djambi, of de inning der belastingen onoordeelkundig is geschied, dan wel de heerendiensten te zwaar waren, zooals anderen beweren, laat ons koud — aldus de hr. B., — maar een feit is het, dat de grieven niet op zulk een onaangename en onwettige wijze tot uiting gekomen zijn, wanneer het Ned. Ind. gouvernement in Djambi had beschikt over een flinke, voor haar taak berekende legermacht, in stede van over het Posnosche politiecorps.

De Gemeente Batavia en het Onderwijs.

De veronderstelling van Mr. H., geuit in zijn artikelen: *Algemeen en Lokaal Belang*, waarop de vorige week de aandacht gevestigd werd, dat de Indische gemeenten zich ook met de zaak van het onderwijs zullen moeten bemoeien, heeft zich spoediger bewaarheid dan de schrijver wellicht zelf vermoed had.

Op een rekest van eenige Chineezen te Batavia, inhoudende het verzoek aan de Regeering om te Batavia meerdere Holl.-Chineesche scholen te openen heeft de Regeering te kennen gegeven, dat door haar voorloopig aan het verzoek niet kan worden voldaan door gebrek aan leerkrachten, maar dat zij de aandacht van de Gemeente Batavia op de bestaande behoefte zou vestigen.

Het gevolg daarvan is geweest, dat de Burgemeester van Batavia heeft voorgesteld, dat de Gemeenteraad zich *in beginsel* zou uitspreken over de vraag, of de Gemeente zich de zorg van het onderwijs zou aantrekken.

De kosten zouden gevonden kunnen worden uit de door het Gouvernement te verleenen subsidie en de te ontvangen schoolgelden, terwijl de *Gemeente Batavia* er wellicht eerder in slagen zal de benoodigde leerkrachten te krijgen dan het Gouvernement, daar de onderwijzers in dienst der Gemeente niet aan overplaatsing bloot zouden staan.

Zoo zal de Gemeente Batavia wellicht de eerste zijn onder haar zusteren, die den voet zet op het gebied van het onderwijs. En het valt nu reeds te voorspellen, dat voor haar op dat terrein heel wat te doen zal zijn, want het Holl-Inl., het Inl. en het Europeesch onderwijs zullen achtereenvolgens wel komen aankloppen om uitbreiding, die het Gouvernement niet bij machte is te geven.

Irrigatie-belangen.

Jaren en jaren is er over gedacht en getwist, — ook van de oprichting af in dit blad — hoe op Java een juiste verdeeling van het bevloeiingswater te verkrijgen zou wezen, hoe het water rechtvaardig te verdeelen tusschen de Europeesche cultures en den Inlandschen landbouw. De z. g. dag- en nachtregeling, waarbij over dag het water ten goede komt aan den Europeeschen planter, terwijl het 's nachts ter beschikking staat van den Inlander, voldoet in de praktijk zelden, en zij, die met de regeling der waterverdeeling belast zijn, weten wat een hoofdbreken het kost om de kerk in het midden te houden, d. w. z. om én Europeeschen planter èn Inlandschen landbouwer tevreden te stellen. Commissies zijn in het leven geroepen ter behartiging van de irrigatie-belangen, doch zonder veel succes. Het vorig jaar is ter vervanging van de *rentabiliteits-* en de z.g. *Permanente Irrigatiecommissie* een nieuwe Commissie ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers der drie betrokken departementen (B. O.W. en B.B. en Landbouw, terwijl het door den Directeur B. O. W. aan te wijzen lid zich uitsluitend aan de taak dier Commissie zal kunnen wijden.

In de eerste plaats vragen het gebruik en de verdeeling van het bevloeiingswater de aandacht en daaronder vooral de dag- en nachtregeling. Naast het ontwerpen van technische en administratieve voorzieningen, teneinde bestaande ernstige onbillijkheden weg te nemen, zal de Commissie de theoretische beginselen hebben vast te stellen, welke aan het gebruik en de verdeeling van het bevloeiingswater ten grondslag behooren te liggen.

De *Loc.* steekt er een beetje den draak mee, dat de „*kwestie*” van de dag- en nachtregeling, waarover reeds zooveel geschreven is — niet lang geleden diende de Regent van Japara er nog een nota over in — nog niet rijp is voor een beslissing, doch dat de nieuwe Commissie die regeling opnieuw tot een punt van „*gezette*” studie zal hebben te maken.

Juist heeft A. v. L. in de *Nieuwe Soer. Crt.* een overzicht gegeven van het *wadoekstelsel*, waardoor de ingenieur Cramer de dag- en nachtregeling hoopt ter zijde te kunnen stellen zonder schade voor een der partijen:

„*Wadoeks* zijn groote uit terrein-inzinkingen gevormde vergaarbakken, waarin gedurende den westmoesson regen- en ander water wordt verzameld om in dorre streken gedurende den oostmoesson tot bevloeiing te kunnen dienen. Ook in suikerstreken zou het stelsel bruikbaar kunnen worden gemaakt door in de wadoeks niet alleen het regenwater, maar ook het 's nachts wegvloeiende leiding- of irrigatiewater op te vangen.”

Het idee is eenvoudig. Het water, dat 's nachts in de wadoeks opgevangen is, wordt daags verdeeld over de velden van den Eur. planter zoowel als over die van den kleinen man en daar de wadoeks of accumulatoren, zooals de ingenieur Cramer ze noemt, te beschouwen zijn als verdeelstations, zou de verdeeling veel geleidelijker kunnen gaan en onder beter toezicht, zoodat het niet meer zou voorkomen — wat nu zoo vaak gebeurt, — dat de dicht bij de verdeelsluizen gelegen velden overvloedig water krijgen, terwijl de verafgelegen gronden te kort aan water hebben.

„Een groote wadoek vlak bij de leidingen bovenstrooms van eenige riettuincomplexen zou een idealen toestand op het gebied van geregelde bevloeiing kunnen doen ontstaan.”

Volgens berekening van bovengenoemden ingenieur zou voor 25 bouws een reservoir van 1500 M³. inhoud noodig wezen, hetgeen met een grondverzet van 600 M³. en het maken van enkele eenvoudige verdeelwerkjes op ƒ 600.— zou komen te staan. De kosten zouden voor een groote onderneming dus vrij aanzienlijk wezen.

Er moet echter in aanmerking genomen worden, dat alleen in streken, waar in den Oostmoesson waterschaarschte heerscht, *wadoeks* gegraven zouden dienen te worden. Om een proef te nemen kan men met het graven van enkele *wadoeks* beginnen, waarbij uit den aard der zaak rekening gehouden moet worden met de gesteldheid van den bodem, die geen water mag doorlaten.

Teneinde het bezwaar te ondervangen, dat die groote oppervlakten stilstaand water voor de gezondheid zouden kunnen opleveren, en tevens die stukken niet aan den landbouw te onttrekken, zouden die wadoeks in den westmoesson gewoon met padi beplant kunnen worden.

Of de oplossing van de „kwestie” langs dezen weg te vinden zou zijn, is vooralsnog twijfelachtig maar voorzeker verdient het ernstige overweging om, liefst in verschillende streken, in het klein proeven te nemen.

Na eenige jaren zou de proef uitwijzen, of de verbeterde waterverdeeling gemakkelijker is en tot meerdere opbrengst leidt.

Suriname.

In „*De Indische Mercuur*” van 12 Januari een belangwekkend artikel van den heer *J. Sibinga Mulder* over „*Landbouwcrediet in Suriname*”. Zijn beschouwingen over dit reeds lang hangende onderwerp verdienen alle aandacht van de regeering, het Surinaamsche bestuur en de planters. Voor deze laatste maakt de heer Sibinga Mulder de kennisneming van zijn adviezen niet aanlokkelijk. Het voortdurend hakken op „die Surinaamsche planters” wordt smakeloos, vooral omdat het een uitvloeisel is van onvoldoende kennis van de omstandigheden. Wij willen, op zijn gezag, gaarne aannemen, dat hij „deskundige” is in landbouwaangelegenheden, zelfs dat hij in *alle* takken van het landbouwbedrijf uitmunt, maar de geschiedenis van den Surinaamschen landbouw is hem ten eenenmale onbekend.

Natuurlijk berijdt de heer *Sibinga Mulder* weer zijn stokpaardje: het Surinaamsche „gekruidenier”, n.l. het cultiveeren van meer dan één gewas op hetzelfde veld. „Allerlei gewassen”, zegt de schrijver.

Onze ruimte laat niet toe, te herhalen wat wij meermalen over dit onderwerp in dit weekblad geschreven hebben. Wij wijzen er slechts op, dat *Dr. Cramer*, oud-directeur van den landbouw in Suriname, en de heer *Huizinga*, de tegenwoordige directeur, des heeren Mulder's meening niet deelen; de Surinaamsche planters zullen — hoe weinig ze volgens den heer *Mulder* ook weten van landbouw — zoo wijs zijn niet alles op één kaart te zetten, zoolang niet een goed ingericht landbouwcrediet hen in staat stelt een anderen weg in te slaan.

Wij kunnen den heer *Sibinga Mulder* niet op den voet volgen. Slechts enkele opmerkingen:

Waar een zeer verwante Hevea-soort in de Surinaamsche wouden voorkomt, was de verwachting, dat de cultuur van de Hevea brasiliensis in Suriname zou slagen, volstrekt geen „Surinaamsch optimisme”, maar een zeer gerechtvaardigde verwachting. Het lag voor de hand, dat men de proef zou nemen in die streken, waar de inheemsche Hevea groeide; de fout was dat de proef genomen werd in de zware alluviale klei, waar de inheemsche Hevea *niet* voorkomt. Een tweede, grootere fout — en hierin zijn wij het met den heer *Mulder* eens — was, dat het *gouvernement* de proef nam.

Toen hij voor de tweede maal de kolonie bezocht, — schrijft de heer *Mulder* — bleek hem, „dat de bodem in Suriname in het algemeen geen gewenschte grond was voor hevea-cultuur”. *De* bodem! Schrijft zóó een deskundige, die slechts een zeer klein deel van den bodem heeft gezien!

„De Hevea eischt geen zeer rijken grond, maar wel een poreuzen grond, waar de wortels gemakkelijk en diep in kunnen doordringen”, aldus de heer *Mulder*.

En verder: „Wie kennis had gehad van de Hevea-cultuur, zou nimmer voor Suriname deze cultuur hebben aanbevolen.” Weet de heer *Mulder* zoo ze-

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS
LEIDEN - HOLLAND.
Blikgroenten
Visch, Vleeschwaren
Soepen, Pickles, Jams
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
WELBEKEND BIJ ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEVEN
DEGELIJK ONDERWIJS IN
DUITSCH. ENGELSCH. FRANSCH. SPAANSCH. ITALIAANSCH.
LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITSSCHOOL
OVER DE WAALSCHE KERK
58a NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

SPEKSLAGERIJ
A. V. D. BARSELAAR
Bleyenburg 42 - Den Haag - Tel 804-805
OPGERICHT 1740.
Leverancier aan beide Kon. Hoven.
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT VARKENSVLEESCH EN FIJNERE VLEESCHWAREN
Speciaal adres
BARSELAAR's alom met goud bekroonde Kalfsleverworst en Geldersche Rookworst
GEEN FILIALEN.

F. L. VAN BOMMEL
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 104-106
Opruiming
Blouses
alleen Prins Hendrikstraat

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ
OPGERICHT IN 1857.
Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14
BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.
SAFE-DEPOSIT.

KEIZERSHOF
DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL, FLANEL en KATOEN.

NIEUWENDIJK 194—196 AMSTERDAM
REGENMANTELS
geheel nieuw model Regenmantels, zeer wijde golf, in Prima Stof.
Prijzen 26.—, 32.—, 38.— gld.
UITZETTEN EN BABYGOED.
Eigen Ateliers.

Adverteeren doet verkoopen.

ker, dat grond, als door hem bedoeld, in Suriname niet voorkomt? Wil de heer *Mulder*, dat men vertrouwen zal stellen in zijn adviezen, dan moet hij zich door zijn deskundigheid niet laten verleiden tot zulke apodictische uitspraken."

.........,,Ook met de bacovencultuur ging het toch niet anders. Men voerde die in en dadelijk als grootcultuur, zonder zich eerst eens goed op de hoogte te stellen van de eischen, die de cultuur stelde." Herinneren wij het ons goed, dan werd door de vereeniging voor den grooten landbouw een planter naar de bacove cultiveerende landen gezonden om de cultuur te bestudeeren. Maar al had men dat niet gedaan: gedurende een paar eeuwen had men in Suriname allerlei Musa-soorten geteeld, de banaan (door de Engelschen *plantain* genoemd) ook als grootcultuur. Het behoeft dus niet ,,Surinaamsch optimisme" genoemd te worden, zoo de planters de cultuur van de Gros Michel wel aandurfden en het blijft nog steeds de groote vraag of zij de cultuureischen niet beter kenden dan de heeren die de lakens uitdeelden en wier bevelen moesten opgevolgd worden.

,,Dat de Panama-ziekte kwam, kon men niet helpen", vervolgt de heer *Mulder*. Neen, en ware die niet gekomen, dan zou de cultuur, trots de begane fouten bij den opzet, gelukt zijn. Men had reeds vier schepen voor den uitvoer. Met de uitbreiding van de cultuur zou het aantal schepen zijn toegenomen en Suriname er misschien bovenop geholpen zijn.

Wij zullen hier de lugubere geschiedenis van de bacoven-cultuur niet schrijven. Slechts deze opmerking: een van de redenen, waarom de toenmalige Minister van Koloniën de cultuur stop zette, was dat de adviseurs van Zijne Excellentie, *Dr. Cramer's* ramingen van de productie van de Liberiakoffie onjuist achtten. En wat lazen wij nu in des heeren Mulders' artikel? Uit alles blijkt, ook voor diegenen, die bepaald pessimistisch zijn aangelegd, dat de verwachtingen, door Dr. Cramer indertijd uitgesproken, volstrekt niet overdreven zijn maar op zeer solide basis rusten."

En verder: ,,Het moet voor Dr. Cramer een groote voldoening zijn, dat het meer en meer blijkt, dat de verwachtingen, die hij er van had, worden bewaarheid en zijn taxatie juist en voorzichtig was gesteld."

Aan den heer *Mulder* om uit te spreken waar de *grootste* fout begaan is, *hier* of in Suriname.

Nederlandsch pessimisme of Surinaasch optimisme?

En dan onderzoeke de heer *Mulder* nog, op *welke* cultuur Dr. Cramer zijn taxatie heeft gebaseerd. Waren dit soms culturen, dagteekenende van den tijd, toen de planters nog geen wijze lessen hadden geput uit de bacoven-cultuur?

Met de volgende uitspraak van den heer *Mulder* zijn we het weer volkomen eens: ,,Maar zoolang de voor de Panama-ziekte immune Congobacove haar marktwaardigheid en vervoerbaarheid nog niet voldoende heeft bewezen, behoeven we in Suriname niet meer aan de bacoven-cultuur te denken".

Nog een ander stokpaardje bestijgt de heer *Sibinga Mulder* in zijn artikel: het *bestuursstelsel* der kolonie deugt niet..

Hij weet van dit bestuursstelsel te weinig om tot oordeelen bevoegd te zijn. Niet het *stelsel* is oorzaak van de verkeerde maatregelen en mislukkingen die hij opnoemt, maar de omstandigheid dat maar al te dikwijls verantwoordelijke plaatsen worden ingenomen door personen, die allerminst daarvoor geschikt zijn. Dit gebeurt onder *elk* bestuursstelsel.

En hij vrage zich af: Waar komen die personen vandaan?

Wil de heer *Sibinga Mulder* dat zijne adviezen ook in Suriname een geopend oor vinden, hij zette zijn stokpaardjes op stal.

Curaçao.

De *Amigoe* van 9 Dec. j.l. schrijft:

Een zeldzaam jaar is het, een jaar van buitengewoon veel regen. Gelukkig hadden we deze week toch een enkelen dag zon en één drogen nacht.

De temperatuur daalde tot 80 gr.

Hier en daar, op hooge gronden, staat de mais prachtig; over het algemeen echter wordt hard naar droogte verlangd. En dan natuurlijk, na een paar dagen, weer naar regen.

Rankvruchten, pompoenen, meloenen en komkommers beginnen al te komen en de boontjes te rijpen.

Gras voor de beesten is er in overvloed.

We beleven een goeden tijd, en als het weer mee loopt, wordt het iederen dag nog beter. Dan krijgen ook de armste menschen voldoende te eten.

De mais staat ook op Aruba en Bonaire buitengewoon mooi. Op Aruba echter heeft men zeer veel overlast van muggen, die een derde van den oogst vernielden. Men schrijft deze plaag toe aan de vroeg rijpe Feterita.

* * *

Hetzelfde blad meldt:

De door ,,Boeafan" voor H. M. de Koningin-Moeder bestelde beddespreien, die hier geborduurd moesten worden, zijn gereed gekomen, volgens kenners ware kunststukken, uitmuntend door sierlijkheid. Voor belangstellenden is het fijne handwerk te bezichtigen ten huize der maaksters.

* * *

In het lokaal van den vlechtcursus op Pietermaai zou door de leerlingen van dien cursus examen worden afgelegd in het hoedenvlechten. Op denzelfden dag zou in dat lokaal een tentoonstelling worden gehouden van vlechtwerk.

* * *

In de *Curaçaosche Crt.* van 8 Dec. j.l. het volgende:

Voorloopig Verslag.

Het afdeelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende beschouwingen:

Algemeen werd toegegeven, dat, nu de druk, die op de Staatskas rust, tengevolge van de tijdsomstandigheden dermate is toegenomen, dat in het Moederland niet alleen zware tijdelijke belastingen moesten worden ingevoerd, maar ook de blijvende lasten sterk werden verzwaard, ook de kolonie Curaçao zich opofferingen moet getroosten om, zooveel hare zwakke krachten dat gedoogen, de lasten van het moederland te verlichten door zelf wat meer bij te dragen in de kosten van hare eigen huishouding.

De afdeelingen meenden dan ook, hoe ongeschikt ook het tijdstip voor belastingverhooging op dit oogenblik geacht moet worden, hare medewerking daartoe niet te mogen weigeren.

Dat het moment voor verzwaring van lasten slecht gekozen mag heeten, behoefde, meende men, hier niet in den breede te worden uiteengezet. Zij, die maar even willen terugblikken op de jaren van droogte en misgewas, die pas achter ons liggen en letten op de hooge prijzen van schier alle artikelen van zeer noodzakelijk verbruik, verwachten hieromtrent zeker geen uitvoerig betoog.

Wanneer men dan toch wilde medewerken tot de voorgestelde belastingverhooging, dan moge dat zijn verklaring vooral hierin vinden, dat het overgroote deel van het bedrag, dat van de bevolking geëischt gaat worden, komen moet uit het verbruik van artikelen van genot. Van onduldbaren druk zal bij belasting van dergelijke artikelen nooit sprake kunnen zijn. Wien de drank of de tabak wat te duur mocht worden, die zal zich een weinig hebben te matigen in zijn gewoon verbruik. Schaden zal hem dat zeker niet; wie weet blijkt de verhooging dan zelfs geen zegen voor menig gezin.

Het eenige wat uit een fiscaal oogpunt gevreesd moet worden — zouden velen hun verbruik beperken — is, dat de opbrengst der belasting tegenvallen zal. Daarop dient men voorbereid te wezen.

Met de voorgestelde verhoogingen van accijnzen en invoerrecht konden de Afdeelingen zich dan ook wel vereenigen, al konden sommige leden de vraag niet terughouden of het hooge recht van 20 pCt. naar de waarde van de dure soorten sigaren niet een prohibitief recht blijken zal.

Enkel ten opzichte van de inkomstenbelasting had, dacht het de afdeelingen, het bestuur de draagkracht van de bevolking wel wat overschat.

Deze belasting, verhoogd op het oogenblik, dat zeer vele der aangeslagenen — die juist tengevolge van de tijdsomstandigheden hunne uitgaven in zeer sterke mate hebben zien toenemen, terwijl hun verdiensten dezelfde gebleven, soms zelfs afgenomen zijn — in benarde financieele omstandigheden verkeeren, zou te zwaar en te onbillijk drukken.

Volgens verscheidene leden moest dan ook aan verhooging van deze belasting op het oogenblik niet gedacht worden.

Andere leden meenden echter, dat, wat waar was voor de inkomens van den middenstand, niet opging voor de hoogere inkomens. Zij hadden dan ook geen bezwaar om tot de verhooging ook van deze belasting mede te werken, wanneer dat zou kunnen geschieden volgens een tarief, dat met een inkomen van *f* 600.— begint, geleidelijk progressief opklimt, totdat het bij inkomens van ongeveer *f* 20.000.— het hoogste percentage 5 bereikt en een meerdere opbrengst van ongeveer *f* 10.000.— zal afwerpen.

Ook met het oog op de vreemdelingen, die zich dikwijls voor vrij langen tijd op Curaçao komen vestigen en die in velerlei opzicht indirect bijdragen tot de welvaart van het eiland, diende men voorzichtig te zijn met het te veel opvoeren van deze belasting.

Ten aanzien van de voorgestelde bepalingen omtrent de controle op den door- of uitvoer waren de meeningen vrijwel verdeeld.

Bij een aantal leden stond het beginsel, dat de handel zoo min mogelijk moest worden aan banden gelegd of belemmerd, voorop.

En van wettelijke bepalingen als hier in het vooruitzicht worden gesteld, vreesden zij groote belemmering van den doorvoer- en uitvoerhandel.

Andere leden daarentegen achtten de boven gewraakte bepalingen toch het meest doeltreffende, zelfs het eenige middel om zonder zeer hooge kosten van toezicht en controle tegen den clandestienen invoer van dranken te waken.

Met een beroep op de statistieken betoogden zij dat de doorvoer- en uitvoer van dranken geenszins zoo belangrijk zijn, dat daarvoor het Gouvernement

Instituut WOLTERS
Surinamestraat 25 Den Haag
OPLEIDING H. B. S.,
GYMNASIUM EN LYCEUM.
C. G. J. WOLTERS.

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
:-: Safe-Inrichting. :-:

P. M. BROEKMANS
LADIES AND GENTLEMEN'S TAILOR
16, 18, KONINGSPLEIN 20, 439
AMSTERDAM
SPECIAAL INGERICHT VOOR REPATRIEERENDEN
LEVERING BINNEN 24 UUR

„HUIZE ZEELANDIA"
Pension van den 1sten Rang.

Statenlaan 100
DEN HAAG.
Telefoon Schev. 2231.
PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

Woning-Bureau
en
Electro-Technisch Bureau
SCHURMANN,
RIJSWIJK b. d. Haag.
HEERENWEG 2—4. TEL. INTERC. 143.
ELECTRISCHE INSTALLATIES
VOOR LICHT EN KRACHT
BLIKSEMAFLEIDERS
ZWAKSTROOM INSTALLATIES
Gratis Plannen en Begrootingen.

M. VISSER,
voorh. A. J. RODBARD.
Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.
Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

Familiepension „KERCHER"
Villa „MATHILDE"
Oude Schev. weg 112-114.
Tel. Interc. Schev. 1256 - SCHEVENINGEN

op zulke hooge kosten als zij voorzagen zou moeten worden gejaagd.

Memorie van Antwoord.

Het deed ondergeteekende genoegen te vernemen. dat de afdeelingen in het algemeen bereid waren tot de voorgestelde belastingverhoogingen mede te werken.

Dat — zooals sommige leden meenden — het recht van 20 pct. op de dure soorten sigaren een prohibitief recht zal blijken, komt ondergeteekende niet waarschijnlijk voor. Het kan wellicht zijn, dat men somtijds, om het zeker niet onaanzienlijke recht, dat er van geheven wordt, wat minder dure sigaren koopt, doch dat zal dan nog geen nadeel zijn voor den fiscus.

Daar ondergeteekende moet toegeven, dat er — zooals door de afdeelingen wordt aangevoerd — op het oogenblik zeer vele aangeslagenen in de inkomstenbelasting zijn, die door de abnormale tijdsomstandigheden in benarde financieele omstandigheden verkeeren, en voor wie de verhoogde belasting dus misschien wel wat te zwaar kan drukken, meent hij aan het verlangen van de afdeelingen te gemoet te moeten komen, om die belasting voor de lagere inkomens eenigszins te verminderen.

Hij heeft dit gedaan in de Nota van wijziging, die hij de eer heeft hierbij den Raad aan te bieden.

In stede van ongeveer ƒ 21.000.—, zal nu de meerdere opbrengst — als het ontwerp wordt aangenomen — ongeveer ƒ 10.000.— bedragen.

Wanneer het mocht blijken, dat na de verhooging van den accijns op de spiritualiën de smokkelhandel wederom het hoofd opsteekt, acht ondergeteekende het bepaald noodig, dat het Bestuur door de voorgestelde controle op den door- en uitvoer, een middel aan de hand wordt gegeven om het smokkelen te beletten.

Ook hij is er voor om den handel zoo min mogelijk aan banden te leggen of te belemmeren, doch als er van de vrijheid, die de handel geniet, door sommigen misbruik wordt gemaakt om de koloniale kas ernstig te benadeelen, is het z.i. noodzakelijk, dat het Bestuur kan grijpen naar het zoo eenvoudige middel, dat wordt aangegeven, in plaats van verplicht te zijn duizenden guldens te besteden om te trachten het clandestien landen van sterke dranken te voorkomen; wat dan nog lang niet altijd gelukt.

Dat de door- en uitvoer hierdoor in het algemeen grootelijks zou worden belemmerd, meent ondergeteekende te mogen betwijfelen. Het middel, dat door hem wordt voorgesteld, wordt toch o.a. toegepast op Puerto-Rico en de meeste Engelsche eilanden, waar men den handel ook wel geen te groote belemmeringen in den weg zal willen leggen.

* * *

PERSONALIA.

In den loop van de maand November hebben met gunstig gevolg examen afgelegd:

voor onderwijzeres 4e kl.: mejuffrouw A. E. Pourier (Bonaire);

voor onderwijzer 3e kl.: de heeren W. F. Houben (Curaçao) en E. S. J. Kruythoff (St. Martin);

voor Fransch: mejuffrouw M. W. Roozen (St. Martin), C. Ellis (Curaçao) en M. L. J. van de Meyel (Saba);

voor Boekhouden: mejuffrouw M. A. Metternich (Curaçao);

Voor Fraaie handwerken: meuffrouw L. M. Henriquez (Curaçao).

* * *

Bij de op heden gehouden verkiezing van drie leden voor de Kamer van Koophandel en Nijverheid werden herkozen de heeren E. M. Penso, Julius L. Penha en C. S. Gorsira J.P.Ez.

* * *

Baron van Asbeck, afgetreden gouverneur van Suriname, en echtgenoote, werden met het s.s. „Nickerie" op Curaçao verwacht en zouden met dezelfde boot de reis naar New-York voortzetten.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Associatie? In de *Pamitran* komt voor een verslag van een Alg. Verg. door den *Indischen Bond* gehouden, waarin de Voorzitter o. m. te kennen gaf, dat de houding van de Ind. Regeering in den laatsten tijd veranderd is. Vroeger steunde zij de vereeniging op verschillende wijzen, maar thans worden de Inl. vereenigingen voorgetrokken. De heer Van Hinloopen Labberton, leider der Inlandsche vereenigingen, moest dit toegeven, hij was ook van meening, dat de Regeering zich niet veel meer om de vereenigingen van de *Europeesche blijvers* bekommerde. Zoo zullen deze laatsten wel langzamerhand door de Inl. verdrongen worden. Een andere spreker gaf zijn vrees te kennen, dat de volbloed Europeaan ook weldra hetzelfde lot zal ondergaan, en daarom zou z. i. aan te bevelen zijn, dat beide groepen zich vereenigden om daartegen front te maken. Terstond werd besloten de statuten van den Bond zóódanig te wijzigen dat slechts Europeanen en met dezen gelijkgestelden daarin opgenomen kunnen worden. De redactie van bovengenoemd Inl. blad vind 't jammer, dat de Inlanders uitgesloten worden, want hierdoor wordt naar hare meening schade gedaan aan de zoo noodige associatie, die blijkens de nu gehuldigde ethische politiek ook door de Regeering wordt voorgestaan. Het is te hopen, zegt zij, dat de Inlanders en de Inlandsche Vereenigingen tegenover dit „ultimatum" nog vaster den strijd zullen aanbinden om te komen tot gelijke rechten en gelijke plichten voor alle rassen in Nederl. Indië.

De *Kaoem Moeda* spreekt de hoop uit. dat het waarnemend distriktshoofd, dat kort geleden aan den Adviseur voor Inl. Zaken is toegevoegd, de verwachtingen van de S. I. zal vervullen, nl. om eerst Inlander en dan ambtenaar te zijn.

„Tropenkollers". De redactie van de *Kaoem Moeda* verklaart, dat die *Tropenkollers*, egoïsten, gevaarlijk zijn voor de openbare rust; zij eischen voor zich zelven alle voordeelen als eigenaren der kolonie, om aan Kromo niets over te laten. Vroeger werd er gescholden en geranseld en hun het bloed uitgezogen op de wijze van de Oost-Indische Cie., maar thans laat de Inlander zich dat niet meer welgevallen. Hij weet, dat hij *ingezetene* van zijn eigen land is en geen dienaar of slaaf van den Europeaan. Al kan hij de slagen en schoppen nog niet teruggeven, toch durft hij zich te weren. Onder die *Tropenkollers* worden met name genoemd de heeren Van Haastert en Mulder, die nu aan Dr. Hazeu, Dr. Rinkes, den heer Van Hinloopen Labberton en zelfs ook aan Z.Exc. Idenburg de schuld geven van den opstand in Djambi. In werkelijkheid is deze opstand ontstaan door het drijven van lieden, die niet het geduld en het gezond verstand bezitten, waarvan de leiders van de *Sarikat Islam* op Java tot heden blijk gaven. Maar wacht, die eigenschappen zouden nog schade kunnen lijden tengevolge van die grenzenlooze beleedigingen en belasteringen. En als dientengevolge de leiders van de S. I. op Java revolutionnair worden, dan zal er een *Bandjir van bloed* komen, welke voor rekening van de Tropenkollers komt. Beweerd wordt, dat de bladen van die heeren (van Haastert en Mulder) met goud betaald worden respectievelijk door de Jezuïten en de Suikervorsten, om den Inlander neer te drukken, maar de redactie vraagt of de Regeering maar steeds blijft toelaten, dat die kranten haat zaaien in stede van op hen de strafwet toe te passen, welke ten aanzien van de Maleische bladen geldt. Alle goede voornemens en heilzame maatregelen der Regeering worden teniet gedaan door die Tropenkollers, die gif mengen in den Indischen vredesbeker. De leiders van de *S. I.* streven *nu* nog naar *evolutie*, bij openbare rust en orde, maar God weet 't, wat er gebeuren zal, indien dit gestook, dat de meest geduldige onder de leiders prikkelbaar maakt, niet ophoudt.

Sobat Kras. In de vergadering van de *Bat. Landbouwvereen.* werd aan de orde gesteld de bespreking van den toestand der ontevreden Inl. te Tjililittan — alzoo *Bataviaan* in de *Voorpost.*

De landheeren waren zich van geen schuld bewust; integendeel gooiden zij de schuld op de klagende Inl., die tot zelfbewustzijn gekomen zijn. De nieuwe assistent-resident van Meester Cornelis, die de zaak onderzocht heeft, was er van overtuigd, dat de ontevredenheid te wijten is aan misstanden in genoemde partikuliere landen. Onze Resident nam het op voor de landheeren; deze zijn dan ook zijn *sobats kras.*

Taktiek. Wij, Inl. partikulieren *sadja*, worden hoog in de belasting aangeslagen; in tijd van oorlog wellicht tot de tiende penning. Waarom betalen de Inl. ambtenaren geen belasting? Zij verdienen toch ook wat! Dat is een rare taktiek van onze Regeering. Alzoo bovengenoemd blad.

Seniel. „Er zijn van die huismusschen, die meenen even hoog te kunnen vliegen als de adelaars. Zoo de mijnheer van de *Nieuwe Vorstenlanden.*"

Alzoo Tjipto in bovengenoemd blad.

In zijn blad zei hij, zijn slaafsche ideeën spuiend, o. a. het volgende:

„Wij willen loyaal zijn tegenover Nederland, wij hopen, dat de Ned. driekleur in geheel Indië moge wapperen tot het einde der dagen, maar verhoor(t) Nederlanders onze bede: geef(t) ons, waarop wij recht hebben: medezeggenschap in het bestuur over N.-I."

Zie, dat is net iets voor een knechtende ziel: een open deur intrappen, en dan met zekere trots te zeggen: dat durf ik toch maar! Hebt u niets anders te vragen, mijnheer Landouw? Wel, verbeeld u u dan niet, dat gij de evenknie zijt van Dr. Douwes Dekker, of zelfs maar van een Topee? Gij zijt er te *seniel* voor. Zelfs als u de hulp inroept van *doekoen* Sneevliet, dan nog zult gij niet het tiende deel kunnen doen van wat D. D. deed. Heer Landouw! Uw

INRICHTING VOOR SPREEKONDERWIJS.
DEN HAAG, RIJSWIJKSCHE WEG 2.
Directrice: A. BRUGMA, Gemeente-spraakleerares te Den Haag.
Spreektijd 12½ — 1½ uur.

GENEZING VAN ALLE SPRAAKGEBREKEN.
Speciale behandeling van stotteren. Onderwijs in Lip-lezen voor dooven. Behandeling van Aphasieën.
GELEGENHEID TOT VAKOPLEIDING.
De prijzen worden berekend naar de omstandigheden.
Leeraressen: Mej. A BRUGMA; Mej. J. HARDERS, Gemeente-Spraakleerares; Mej. H. A. KROON; Mej. J. SCHOUTEN; Mej. D. ZEVENHUIZEN, Gemeente-Spraakleerares.

Schill & Capadose
Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage
BANKIERS - KASSIERS.
ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.
SAFE-DEPOSIT.
OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.
DEPOSITO's, PROLONGATIES.
CHANGE.
ASSURANTIE. LEVENSVERZEKERING.

HET INDISCH RESTAURANT in Amsterdam is
Hôtel PHILADELPHIA
Leidschekade 94.
Dagelijks van 12 tot 8 uur.
Pension per dag vanaf f 4.-. Tevens Europeesche Keuken
Exploitant van het Indisch Huis op de Tentoonstelling de Vrouw 1813—1913. A. VISSCHER.

HUPFELD's FILIAAL
Directie:
DUWAER & NAESSENS
PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL
is gevestigd:
's-GRAVENHAGE Kneuterdijk-Heulstraat, Tel. No. 27.
AMSTERDAM Stadhouderskade 19, Tel. No. 4698.

A. ASSENBERG,
Prima kwaliteit GUMMIHAKKEN. Schoenmaker, Diverse soorten CREAMS, VETERS, enz.
Columbusstraat 73, Den Haag.
Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.
Vlugge bediening.
Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd.
N.B. Prijscourant op aanvraag verkrijgbaar.

VAN SEVENTER & PALUDANUS
KLEERMAKERIJ
Heerengracht 38 - Telefoon 4214
Draagt onze reclame
COLBERT-COSTUUM
naar maat van f 35.—
Diverse dessins prima Engelsche Stoffen - Solide bewerking.

NATIONALE
BOOMPJES 10 Levensverzekering-Bank ROTTERDAM

vereeniging lijdt aan bloedarboede en voor een kwaal als deze komt gij bij een *doekoen* niet terecht, daarvoor moet u een Dr. hebben.

Zelfverwijt. De *Pewarta Deli* brengt de Inlanders onder hunne aandacht, dat zij nog zoo lui, arm en dom zijn. In den handel, landbouw en nijverheid moeten zij het tegenover de Europeanen afleggen. Kapitalisten en woekeraars halen de voordeelen uit de Indische petroleum, dit erfstuk der vaderen. In den handel worden de beste plaatsen ingenomen door Chineezen, Britsch-Indiërs of Arabieren, die arm in het land komen, niets anders bij zich hebben dan één stel kleeren en één deken en in minder dan geen tijd rijk worden. Toch hebben zij hunne ontwikkeling niet op de hooge scholen verkregen: wel hebben zij geleerd, dat één katti goud niet voldoende is om één uur tijd te koopen. De Inlanders denken slechts aan eten, slapen, en naar de bioscoop gaan. De rijst moet voor hen niet alleen kant en klaar opgeschept zijn, maar zoo mogelijk ook voor hen gekouwd worden. Moet uit zulke menschen nu een keus gedaan worden voor Gouverneur-Generaal, departementschef of admiraal? Als zij werkelijk de gelijken waren van Japanner of Engelschman, zouden zij niet door andere volken overheerscht worden.

De Sociaal-Democratie in Ned.-Indië. De *Sinar Djawa* wijdt hieraan een hoofdartikel, daar zij voor vele ontwikkelde Inl. als een gevaar voor de Inl. eenheid wordt beschouwd. Toch moet zij — zoo oordeelt het blad — eerder beschouwd worden als een middel om Indië te verlossen van de vreemde overheersching, die het Indische volk pijn aandoet. Hoe meer de kapitalistische Eur. industrie zich ontwikkelt, des te meer zal het Inl. klein-bedrijf achteruit gaan. De Inl. zijn door de concurrentie gedwongen op een hongerloon in haar dienst te arbeiden. Vakorganisaties en werkstakingen zijn noodig om in dezen toestand verbetering te brengen. Het proletariaat moet tegenover het egoisme der spoorwegen en fabrieken de macht van een groot vakverbond weten te stellen, waarin alle arbeidersvereenigingen worden opgenomen. Eerst dan zal, als 't noodig mocht blijken, een werkstaking met succes kunnen werken. De *S. I.* zou een goed werk doen, met deze pogingen te steunen, om zoodoende het loon tot *f* 1.— per dag te doen stijgen.

Alg. kiesrecht. Als een gevolg van deze belangenstrijd is de Ind. industrie ook tegen het verleenen van algemeen stemrecht aan de Inl. anders dan op den basis van ontwikkeling of van een zeker bedrag in de belastingen. Zij kan op deze wijze de macht in handen houden en wetten maken tegen stakingen en tegen het vrije woord, ook militaire dwangwetten in 't leven roepen om hare eigendommen te verdedigen. Daarom is *Kromo* voor algemeen kiesrecht, want dan zullen er belastingwetten gemaakt kunnen worden, die op den kapitalist zullen drukken en zijn (Kromo's) eigen stand verlichten. Indien in dezen belangenstrijd voormannen als *Tjipto* en *Soerjadiningrat* mochten vallen — geen nood — dan is zoo'n val van zeer groote moreele waarde." De oogen van de omstanders zullen geopend worden en navolgers zullen er opstaan, die anders achterwege gebleven waren. De meeste leden van de S. I. zijn proletariërs zoodat in de praktijk het doel van de S. I. niet verschilt met dat van de S. D. Maar bij dit laatste moet nog voor de S. I. gevoegd worden het verdrijven der vreemde overheerschers uit Indië. Het ware te wenschen, dat de zeer enkele Inl. kapitalisten die er op Java zijn, deze beweging steunden, opdat zij niet geweerd zullen worden door het met machines werkende Ned. kapitalisme. Waren er vroeger onder de Javanen geen rijke menschen? De nationalistisch voelende Javaan moet zich ook aansluiten bij de *I.S.D.V.*, want de *S D.* in Nederland weet 't hoe het kapitalisme daar een klap zal krijgen, indien Indië verloren gaat. Om te overwinnen zal men Indië moeten helpen, om Indië aan den Inlander terug te geven en dezen medezeggenschap te verleenen. De lust om in Indië fortuin te zoeken, zal dan verminderen, wat weer een verzwakking van het kapitaal tengevolge zal hebben."

WAT DE CHINEES VERTELT.

In Verzekerde Bewaring. Door de politie te Pasoeroean is een Inlander gearresteerd, die zich *Djanoko* noemde (bijnaam van Ardjoeno), rondzwierf in de bergen, waar hij een kluizenaarsleven leidde en volgens zijn zeggen in aanraking kwam met geesten, die hem voor een hoogere roeping voorbereidden. Daar men echter in hem een gewezen districtsschrijver herkende, die gouvernementsgelden heeft verduisterd, achtte men hem beter thuis achter de tralies, waar de hoogere wezens hem niet zullen vergeten. *(Bintang Soerabaja).*

Gestraft. Een Chineesche vrouw nam jaren geleden een meisje als kind aan. Toen dit opgroeide tot jonge vrouw overlegde de pleegmoeder bij zich zelf, dat haar eigen zoon het meisje zou huwen. Het kind verpandde echter haar hart aan een Chineeschen jongeling, die in de buurt woonde en werd diens minnares. Hun liefde was als de rozen in de maand Mei zoo teeder, zonder elkaar kenden zij geen gelukkig uur meer. Doch de pleegmama kon niet accoord gaan met deze ondankbaarheid; op zekeren avond toog zij heen naar het huis van den minnaar en wilde de gelieven scheiden. Maar de minnende jongeling liet zich niet lompen, hij nam een stok en sloeg de booze schoon-pleegmoeder op de beenen, dat zij er van kreupelde. Voor de rol kwam hem dat op 12 dagen te staan. *(Pernigan).*

Een Wensch. Hetzelfde blad wenschte, dat „collega Idenburg", die nu redacteur van de *Stemmen des Tijds* is, spoedig een „persdelict" mag krijgen en dat de redacteur (van de *Perniagan)* dan hoofd van het gevangeniswezen in Nederland mocht wezen, om hem te kunnen laten eten roode rijst met Spaansche peper en een stukje bedorven gedroogde visch en *sajoer* zonder zout; voorts om hem op te zetten een zwarten hoofddoek, en te laten slapen op een plank zonder bultzak. En dat hij verder blootgesteld mag worden aan muskietenbeten. Zes dagen zouden daarvoor genoeg zijn, maar hij (de redacteur) zou er twee seconden van zijn leven voor willen geven!

Titulatuur. De *Sri Sumatra* vraagt welke de bedoeling der Regeering kan zijn, dat op verschillende plaatsen anders gehandeld wordt. Zoo worden te Cheribon de brieven aan den majoor Chinees aldaar van uit het residentiekantoor geadresseerd met: „Aan den Chinees", terwijl te Batavia op dergelijke brieven het adres vermeld staat van: „Aan den Hoog EdGestr. Heer". In de *Soeloeh Hindia* geeft een Chineesche inzender in overweging om de Europeanen, die op hunne brieven schrijven: *Aan den Inlander* of *Aan den Chinees*, dan wel hen toespreken met *akoe* en *kowé*, met gelijke munt te betalen.

De Inlanders en Chineezen moeten zich, volgens den schrijver, maar weer bij elkaar aansluiten, zooals zij vóór het ontstaan van de Chineesche republiek en van de *S. I.* één waren. Deze breuk kan nu nog hersteld worden. Bij elkaar zullen zij krachtig genoeg zijn, om een eind te maken aan dergelijke beiden aangedane beleedigingen.

Politie. Kort geleden werd te Bandong de *ronda dessa* (nachtpolitie in de dessas) afgeschaft, zoo schrijft de *Perniagan*. De kampongbewoners moeten, nu ze geen nachtveiligheidsdienst meer behoeven te doen, een zekere afkoopsom betalen; de Chineezen dragen ook een steentje bij en van het geld, dat bij vooruitbetaling geind is, heeft men een 100-tal nacht agenten méér kunnen aanstellen, die onder het toezicht van het politiehoofd staan. Bandong is nu in een 50-tal wijken verdeeld. In elke wijk is steeds een patrouille naar ongerechtigheden in dat gebied aan 't speuren. Bovendien treft men in de politie-posthuizen — voorloopig pas twee in aantal — en op de „steunpunten", waar enkele wijken samen komen, *koempoellans* van agenten aan, die desverlangd ter hulpe kunnen snellen. De *gardoe*-huisjes zijn verdwenen of worden niet meer benut. Als ze er nog zijn, vindt men er geen oude wakers meer in. Het nieuwe systeem van beveiliging ziet er heel genietbaar uit. Echter zal het in de praktijk nog bewijzen moeten te voldoen. En aan dat laatste meen ik te mogen twijfelen — alzoo de schrijver. Eerstens zal 't moeielijk zijn de „patrouilleerende" agenten op afdoende wijze te controleeren, gezien het kleine getal Europeesche politie-menschen, dat bovendien vaak incompleet is. En dan is 't nog de vraag of de patrouilles in haar wijk voldoende toezicht kunnen houden, ook als zij goed hun plicht willen doen. Dat dit soms niet het geval kan zijn, bleek onlangs bij een brand op Kebon Sirih, waarbij een woning van een Europeaan in de vlammen opging. Kon vroeger heel Bandong op de hoede zijn voor het gevaar, dat zoo'n brand zich uitbreidde, waar steeds en onmiddellijk de *tong-tong* het onheil stadskundig deed worden — toen hoorde men niets. Naar ik mij liet vertellen, was het aan iemand daar in de buurt te danken, dat de *mandoer* op de telefoon-centrale en door dezen de brandweer gealarmeerd werd. Men moge van de *gardoe*-wacht vertellen wat men wil, maar de oude heeren, die schijnbaar sliepen, hadden steeds slechts één oog dicht en wisten, uitzonderingen daar gelaten, drommels goed, wat in hun ressort gebeurde.

In hetzelfde blad komt een bericht voor uit Bondowoso, dat een onderdistriktsschrijver door eenige dessalieden werd aangevallen, omdat hij één hunner er op gewezen had, dat hij met een verboden wapen liep. Een *mantri*, die hem te hulp kwam, werd mishandeld, maar toen hij zijn revolver op een der aanvallers afschoot, sloeg de bende op de vlucht.

Uitstel. De *Perniagan* heeft uit de *Pertimbangan* een artikel overgenomen, handelende over het uitstel (van zes maanden) dat aan de deputatie van „*Indië Weerbaar*" gegeven is om naar Nederland te vertrekken, omdat — naar 't heet — de Gouverneur-Generaal verklaard moet hebben, dat omtrent de ontvangst van deze deputatie in Nederland eerst schriftelijk met het Opperbestuur overleg gepleegd moest worden. Een vertrek van de deputatie vóórdat te dien aanzien een besluit was genomen, zou alsdan niet door de Inlandsche regeering gesteund worden; m.a.w. de deputatie zou dan niet ontvangen worden. Dat is best te begrijpen — meent de schrijver. De betooging op 31 Augustus was een komedievertooning van geen waarde in 't oog der Regeering. Nu is een uitstel van zes maanden gegeven om er nog eens over na te denken.

Journalistiek. De *Perniagan* deelt mede, dat haar hoofdredacteur *P. L. Gouw*, als zoodanig is afgetreden en dat plaatsvervangend hoofdredacteur is geworden de heer *T. H. Phox Jr.*

Bankierskantoor
van
LISSA & KANN
LANGE VIJVERBERG 3
's-GRAVENHAGE
Administratie van vermogens
Safe Deposit

HET UNIFORMHUIS
Civiel- en Uniformkleeding
Tropen-Uitrustingen
N.-Z. VOORBURGWAL 130 AMSTERDAM

Instituut ROELIJN
Jan v. Riebeekstraat 88 - 's-Gravenhage
Eigenares en Directrice: Mejuffr. J. ROELIJN.
Machineschrijven
Stenografie
Talen
Boekhouden
PROSPECTUS OP AANVRAGE.
. . . . .GRATIS VERKRIJGBAAR

Opgericht 1875.
Honderden tevredenheidsbetuigingen.
Fa. J. Levi
voorheen Gelderschekade
Thans Kruiskade 5
IND. UITRUSTINGEN
Rotterdam.
Vraagt onze nieuwe geïll. Prijscourant.
Wordt franco toegezonden.

...... Melkinrichting ......
Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683
„PASTEUR"
Scheveningen, Neptunusstr. 66a - Tel. Schev. 1853
Stoom-Zuivelfabriek

AU BONHEUR DES DAMES
Piet Heinstraat 117 Telefoon 9066
DEN HAAG.
BALANS-
UITVERKOOP

Van Vreemde Koloniën.

De oorlogsconferentie.

De oproep aan de eerste ministers der kroonkoloniën tot het vergaderen met den oorlogsraad in Londen, is niet overal met de geestdrift ontvangen, die de Engelsche regeering had verwacht. Het is te betwijfelen of Hughes Australië wel zal komen vertegenwoordigen en 't staat reeds vast dat generaal Botha niet voor Zuid-Afrika zal opkomen.

In Australië, waar, zooals wij weten, 't gezag van Hughes in den laatsten tijd zeer geleden heeft, had Cook, de liberale leider, zich tegen een zending van den premier gekant. De Times deed een ernstig beroep tot eensgezindheid, dat bij de liberalen zoo goed insloeg, dat zij Cook tot toenadering wisten te overreden. Maar zelfs als Hughes naar Londen komt zal hij bezwaarlijk als de woordvoerder voor den Austr. Statenbond mogen worden aangemerkt. Hij zal zelf niet meer durven spreken als drager van de Australische meening, en voor zoover hij zich als zoodanig mocht willen uiten, zullen èn de kolonie èn 't moederland hem niet meer als zoodanig kunnen beschouwen. Welke waarde zal zijn tegenwoordigheid dan eigenlijk hebben?

In Zuid-Afrika hebben zich ten opzichte van deze vraag twee stroomingen geteekend. De nationalisten verwachten van de conferentie niets en wenschten Botha geen volmacht te geven. Deze heeft ingezien, hoe moeilijk zijne positie hierdoor zou worden; bovendien kan hij niet gemist worden bij de a.s. parlementszitting. In een vorig nummer gaven wij een voorlooper van het terugroepen van generaal Smuts uit Duitsch-Oost-Afrika; de grondslag van dit gerucht blijkt al heel spoedig bewaarheid te zijn, want nu is besloten den bevelhebber der gecombineerde troepen in O.-Afrika naar de Kaapstad terug te roepen, om daarna zijn land in den oorlogsraad te gaan vertegenwoordigen. Daar in Z. Afr. velen zich sterk voor den vrede uitlaten, zal de positie van Smuts in den oorlogsraad een lastige zijn.

Wordt 't pleit in D. Oost Afrika als voldongen beschouwd, zoodat de bevelhebber gerust huis-toe kan gaan? Van Duitsche zijde duiken hoe langer hoe meer verklaringen van 't tegendeel op. Met al hun veroveringen hebben de aanvallers nog maar een betrekkelijk klein gedeelte van de D. kolonie bezet, schrijven zij, wat te vermeesteren overblijft is nog half zoo groot als Duitschland. Van de ententezijde rekent men daarentegen zóó zeker op een spoedig beëindigen van den veldtocht, dat, volgens Reuter, de in Frankrijk strijdende Boeren al verlangend uitzien naar de versterkingen, die zij verwachten als de strijders uit O.-Afrika hen komen versterken.

De vertegenwoordiging van Br. Indië.

Officieel is medegedeeld wie 't Br. Keizerrijk zullen vertegenwoordigen op de Rijksoorlogsconferentie. Zooals wij reeds eerder meldden, was hiervoor de staatssecretaris voor Indië reeds aangewezen, maar zouden daarvoor nog 2 anderen worden uitgekozen. Deed dit een oogenblik denken aan een keuze van onderop, nu blijkt dat deze moest geschieden door den staatssecretaris, die, gehoord den gouverneur-generaal, aangewezen heeft sir J. Meston, luitenant-gouverneur van de provinciën Agra en Oudh, en sir Satjendra Prasana Sinha. Bovendien zal de maharadja van Bikaner de missie vergezellen als adviseur.

Sir Sinha was de eerste Indiër, die aangewezen werd als lid van den uitvoerenden raad van den onderkoning. In 1915 was hij onder-voorzitter van 't Ind. nationale congres.

Engeland en de veroverde Duitsche koloniën.

Toen de geallieerden teruggave van de door de centralen bezette gebieden als eisch stelden om tot vredes-onderhandelingen te kunnen komen, werd, ook door ons, de meening uitgesproken, dat daartegenover als vanzelfsprekend de opvatting moest staan van een teruggeven der in de koloniën op Duitschland veroverde landen. Mag men gelooven wat Garvin in de „Observer" dienaangaande zegt, dan stelt Engeland zich echter op een geheel ander standpunt. Zelf verlangt 't geen landaanwinst voor zijn inspanning. Wordt Duitschland economisch geknakt dan telt Groot-Brittanië dit meer dan een provincie. Egypte heeft 't alvast ingelijfd, zonder 't te veroveren. Maar Zuid-Afrika, Australië, Nieuw Zeeland zijn vrije, gemeenebesten, zij zullen een nieuwe bedreiging van D. zijde niet in hun gebied verdragen. Als zij D. Nieuw Guinea, D. Zuidwest Afrika inlijven doet Engeland dit dus niet. Dat 't toevallig Br. kroonkoloniën zijn, die daar zoo goed meehielpen, dat is Engeland toch niet te wijten?

Of 't nu werkelijk deze richting zal uitgaan? Gr. Br. zal ook te waken hebben, dat zijn kroonkoloniën niet te machtig worden. En als 't zelf zooeens redeneerend mocht redeneeren, dan zullen de Fransch N. Afrik. protectoraten voor Kameroen en Togo, Belgisch Kongo of Zuid-Afrika voor Oost-Afrika als eischers optreden, en ook deze consequentie zou Engeland zeker niet gaarne als resultaat van een eventueele overwinning willen aanvaarden.

Een soort van oorlogsreferendum.

Men zal zich herinneren, dat de einduitslag van de volksstemming pro en contra verplichten militairen dienst in Australië, vrij lang in 't onzekere bleef. Zelfs toen de uitslag in den statenbond geteld was, bleef nog eenige onzekerheid over, immers de Australiërs te velde hadden ook de gelegenheid gekregen hunne stemmen in te zenden en 't duurde eenigen tijd, alvorens deze mede in rekening konden worden gebracht. Bij de geringe meerderheid, die de tegenstemmers hadden weten te behalen, hoopten de voorstanders ook op krachtigen bijval van de mannen, die vrijwillig ten strijde waren getrokken. Het verliep echter anders. Of deze vonden, dat hun voorbeeld in eere moest worden gehouden, of zij, den oorlog bij eigen aanschouwen kennende, niemand tegen eigen zin daartoe wilden dwingen, of zij den oorlog niet wilden voeden, hoe 't zij, zij zonden 106.000 stemmen tegen den dienstplicht, en slechts 40.000 vóór. Zij maakten de kleine meerderheid zoo tot een vrij aanzienlijke.

Admiraal Dewey.

Amerika heeft niet veel oorlogen gevoerd. In openlijke gewapende botsing met Europeesche staten is 't maar een enkelen keer geweest. Uit den strijd tusschen de groote republiek en Spanje is Admiraal Dewey als de hoofdfiguur voor de geschiedenis bewaard. Hij won in 1898 den slag bij Manilla, die over den overgang van de Philippijnen van Spaansch onder Amerikaansch bestuur besliste. Voordien had hij bij Cavite het Sp. eskader onder admiraal Montojo uiteengeslagen, erna bezette hij de hoofdstad der Philippijnen. Na zijn oorlogssucces boden de republikeinen en democraten hem de candidatuur voor het presidentschap der Ver.St. aan, maar bij ambieerde dit hooge ambt niet, wel werd hij opperbevelhebber der Amer. marine. Hij is tot zijn dood toe een zeer populair man gebleven. Zijn luisterrijke begrafenis heeft hiervan nog getuigenis afgelegd.

Oud-nieuws.

De D. weten telkens voor verrassingen te zorgen. De tegenpartij wapent zich ertegen, waakt eenigen tijd, weet zoolang herhaling te voorkomen, wordt daarna minder oplettend, minder waakzaam — en dan wordt 't oude weer door de D. opnieuw hervat, de tegenpartij heeft zich weer laten verschalken.

Zoo leek 't, dat 't in verre oceanen den Duitschers onmogelijk was gemaakt de scheepvaart ernstig te belemmeren, sedert door Japansche en Britsche samenwerking de zeeën van D. oorlogsbodems gezuiverd waren. Nu is echter 't bericht gekomen van 't optreden van een „Möwe II", inderdaad zoo genaamd of door de pers zoo genoemd, in elk geval handelend geheel in navolging van de vermaard geworden „Möwe". Een dozijn Br. en Fr. koopvaardijschepen zijn in 't zuidelijk gedeelte van den Atlantischen Oceaan naar den kelder gezonden. De bemanning ervan is deels aan boord van 't Japansche schip „Hudson Maroe" bijeengebracht en naar Pernambuco overgebracht, waar de kapiteins en 237 zeelui aan wal werden gezet. De overige 469 gevangenen werden aan boord van 't prijsverklaarde Engelsche s.s. „Yarrowdale" onder geleide gesteld van den D. onderofficier Badewitz met 16 D. matrozen. Deze volbrachten den stouten tocht tot Swinemünde ongestoord. Zoo spotte een D. onderofficier als commandant van een gekaapt Eng. schip met het Eng. meesterschap ter zee. Badewitz had gediend aan boord van de „Möwe", toen had hij eenzelfde opdracht gekregen. Te Teneriffe geland, was hij echter in Spanje geïnterneerd, van waar hij wist te ontvluchten. Daarom koos hij nu een veiliger D. haven, al was de reis daarheen, in 't bijzonder nog met deze eigenaardige lading, niet veiliger.

Volgens een bericht uit Rio de Janeiro zou de „Möwe II" een ander prijsgemaakt schip, de „Theodore", bemand en van wapens voorzien hebben, zoodat er dan twee kapers in actie zouden zijn.

Daar deze zich van proviand en steenkolen voorzien van de aangehouden schepen, kunnen zij 't vrij lang volhouden zonder een haven aan te doen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De 1ste afl. van jaarg. 1917 bevat o. m. een artikel van den heer W. Cornelis over de hydrographische opneming van Ned.-Indië, die z. i. nog lang niet volmaakt is. — De heer Van Nouhuys schrijft over „de breuk in den Padang—Batavia-telegraafkabel in verband met de aardbeving van 26—27 Juni 1914 in de res. Benkoelen." — De heer J. Kreemer, archivaris van het Atjeh-Instituut, die thans een wetenschappelijke reis maakt door Atjeh en Onderhoorigheden, geeft naar aanleiding van zijn onderzoek een drietal interessante brieven, welke in extenso worden gepubliceerd. Een ervan bevat bijzonderheden over de bevolking enz. van het eiland Sinaloer, op de westkust van Atjeh. — In de rubriek „Mededeelingen betreffende het Genootschap" o. m. een overzicht eener voordracht van Prof. Dr. H. G. Jonker (die, zooals men weet, dezer dagen plotseling is overleden), over de Nederlandsche Timor-expeditie van 1916 en een verslag nopens het memorandum betreffende de bevolkingsstatistiek in Ned.-Indië (in verband met de a.s. volkstelling aldaar.

Spraakleer van het Maleisch.

Bij E. J. Brill te Leiden verscheen: Spraakleer van het Maleisch, door H. C. Klinkert Sr., in leven lector aan de Universiteit te Leiden. Derde, verkorte uitgaaf, bewerkt door A. H. J. G. Walbeehm.

De heer W., leeraar in het Maleisch aan de school tot opleiding voor Indisch postcommies, is van meening, dat „naast de vele prulwerkjes op dat gebied" behoefte was aan een werkelijk bruikbare beknopte Maleische spraakkunst, in het bijzonder bestemd voor hen, die niet meer noodig hebben dan strikt noodzakelijk is, om die taal behoorlijk te kunnen spreken en lezen. Daarom heeft hij Klinkert's grammatica (het werk van een hoogstverdienstelijken taalgeleerde) belangrijk verkort, doch overigens ongewijzigd, opnieuw uitgegeven.

De Rijnsche Zending.

In het Jan.-Nr. een bijdrage van J. H. M(eerwaldt) over Inlandsche Christenen, speciaal ander de Bataks; het is een antwoord op de meermalen gestelde vraag: hoe het met de Christenen staat, die door den dienst der zending uit de heidenen of Mohamedanen gewonnen worden; of zij als werkelijk bekeerden mogen beschouwd worden, enz.

Onze Eeuw.

In het Jan.-Nr. geeft (Mej.) C. M. Vissering een levendige beschrijving van de begrafenis van een der

BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade Telefoon 3213 DEN HAAG.
Levering van abonnementen op alle Binnen- en Buitenlandsche Dag- en Weekbladen, Tijdschriften en Modeplaten.
ADVERTENTIE-BUREAU.
Groote keuze Geïllustreerde Briefkaarten.
LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen
(De nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen).

Henri Terbeek
HEEREN-MODEMAGAZIJN
VALERIUSSTRAAT 37 - DEN HAAG
OVERHEMDEN - DASSEN - HOEDEN en PARAPLUIES.

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.
Onze Geïllustreerde Catalogus is een uitstekende handleiding om zich op huishoudelijk gebied in te richten.
TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
Prijscourant gratis.

J. F. VAN DEENE
EDELSTEENEN EN AGAATWAREN
LEIDSCHESTRAAT 71 - AMSTERDAM
TEL. N 8752 REPARATIE-INRICHTING

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN",
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuijtstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

WIENER & VAN WITSEN
Rotterdam Hoogstraat 226
Gevestigd 1851.
Fabriek van Uitrustingen voor O.- en W.-Indië
Speciaal naar maat.

Marque Deposée „AU-CONDOR"
LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.
FRED. MOMMAERTS-DEGGELLER
Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
Exportation Importation
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

voornaamste Chineezen te Batavia. Schr. heeft deze indrukwekkende plechtigheid persoonlijk bijgewoond.

Ned. Zeewezen.

Luit. E. A. Nix vervolgt in het Ned. Zeewezen van 16 Jan. zijn geïllustreerde schetsjes over Moeara Teweh (Zuid-Oost-Borneo) en omgeving. Thans maakt hij met een militaire patrouille een tochtje door de rimboe dat allerlei eigenaardige bezwaren oplevert, vooral door het gebrek aan begaanbare wegen of zelfs voetpaden. In een volgend stukje zal hij een en ander mededeelen van Borneo's flora en fauna.

Koloniale Studiën.

Werd reeds eerder van de oprichting van dit nieuwe tweemaandelijksche periodiek melding gemaakt, thans ontvingen we de eerste (dubbele) aflevering. De volledige titel luidt: ,,Koloniale Studiën, Tijdschrift van de Vereeniging voor studie van koloniaal-maatschappelijke vraagstukken. Redactie: Mr. A. B. Cohen Stuart, Dr. P. J. S. Cramer, D. G. M. Koch en S. Koperberg''. (Uitgever: Albrecht en Co., te Weltevreden).

Bij de raadpleging van den inhoud van deze eerste afl. moet men erkennen, dat de redactie bijzonder gelukkig is geweest in de keuze harer onderwerpen. Wij veroorloven ons de titels van alle bijdragen van dit eerste nummer over te nemen, opdat men zich een idée kan vormen van den ontegenzeggelijk zeer belangrijken inhoud.

Woord vooraf (waarin de redactie haar programma uiteenzet). — Inlandsch Coöperatie en hare wettelijke regeling, door J. H. Boeke. — Reorganisatie van de Kamers van Koophandel en Nijverheid, door D. M. G. Koch. — De balanscijfers der Javasche Bank, door Mr. J. Gerritsen. — Associatie-politiek, door den hr. H. 's Jacob. — Communaal en erfelijk individueel grondbezit op Java, door Oetoyo. — De Indische begrooting voor 1917, door P. J. Gerke. — De instelling van een vertegenwoordigend lichaam voor Ned.-Indië, door Mr. A. B. Cohen Stuart. — De prauwvaart van Celebes (met ill.), door L. van Vuuren. — De gezondmaking van Cheribon (met ill.), door J. J. van Lonkhuizen. — Iets over het woningvraagstuk in de Indische gemeenten, door Mr. I. Hen. — Het lot der in Nederland verblijvende Inlandsche bedienden, door A. Mühlenfeld. — Bodemcongres, door M. — Economische kaart van Java en Madoera, door v. M.

De Ingenieur.

In aansluiting bij zijn artikel naar aanleiding van het wetsontwerp tot wijziging der Indische mijnwet in de ,,Economist'' van November 1916 (waarop eene rectificatie in het Januari-Nr. is gevolgd), behandelt de heer N. Wing Easton in het jongste Nr. van ,,De Ingenieur'' dit onderwerp opnieuw, met opening van nieuwe gezichtspunten. Zoo zegt de schr., o. a. de particuliere mijnbouw-industrie in bescherming nemend tegenover Staatsexploitatie:

,,Er worde opgericht een ,,Maatschappij tot exploitatie van Staatsmijnen'', met een flink kapitaal. Ik denk mij de maatschappij als zuiver particulier. De Staat verbindt zich met die maatschappij niet in concurrentie te treden (de Ombilin-mijnen en ook Banka blijven Staatseigendom). Alle bij het mijnwezen bekende en bekend wordende gegevens omtrent het voorkomen van nuttige mineralen worden ter beschikking der maatschappij gesteld; zij heeft dus een feitelijk monopolie voor de opsporing en ontginning der Indische delfstoffen. De wijze van winstberekening wordt bij contract tusschen Staat en maatschappij geregeld. Aandeelhouders ontvangen uit de winst allereerst een billijk percentage; het overige wordt verdeeld tusschen den Staat en de maatschappij. De Regeering benoemt een commissaris, die op de gestie der Mij. toezicht houdt; overigens is de Mij. volkomen vrij in haar handelingen, zoowel op technisch als op handelsgebied.''

Indologenblad.

Onder het opschrift ,,Indië verloren, rampspoed geboren'', wijdt W. J. L. een (deels critische) bespreking aan het hoofdartikel, dat met gelijkluidenden tekst in No. 49 (jaarg. 1916), van het Kol. Weekbl. is verschenen.

Verder vervolgt J. G. de Kat Angelino zijn schetsen van de bevolking der Minahassa, o.a. vertelt hij op welke wijze de Minahassers feest vieren (Koningin's verjaardag, enz.) ,,om tevens een denkbeeld te geven van de vereupeaniseering dezer menschen, die haast ongelooflijk is, als men het niet zelf heeft bijgewoond.''

Ook bevat dit Nr. nog een artikel van J. Mallinckrodt, over het radjaschap bij de Minangkabauers, volgens schr. eene eigenaardige instelling in het Minangkibausche staatsleven, daar te midden dezer matriarchale rechtsgemeenschap de vorsten elkaar opvolgen volgens het patriarchale beginsel.

Het leven in een desa.

In No. 3 van de Nederlandsche Zendingsbode een artikeltje van A. J. Duymaer van Twist over het leven in een Javaansche desa. Voor hen, die zoo'n Javaansch dorp en zijn bewoners uit eigen aanschouwing kennen, bevat het geen nieuws, maar voor degenen met wie zulks niet het geval is, kan het eenvoudig geschreven stukje zeer leerzaam zijn.

Het Alcoholvraagstuk in Ned.-Indië.

We ontvingen een opstel van den heer A. H. J. G. Walbeehm (overdruk uit het tijdschrift ,,Enkrateia''?), waarin de schr. een overzicht geeft van den tegenwoordigen stand van het alcoholvraagstuk in Ned.-Indië en een warm pleidooi houdt voor de uitvaardiging van een algemeen drankverbod aldaar, voor het te laat is.

Betreurenswaardig, ja, onverantwoordelijk noemt schr. de houding der Regeering in dit opzicht en vervolgt dan: ,,Immers, de toestanden zijn nu nog zoo gunstig mogelijk: de menschen vragen zelf dringend om het verbod, ja beginnen zelfs reeds met het zich zelf alvast vrijwillig op te leggen. G e r e g e l d drankgebruik is nog hooge uitzondering en kapitalistische overwegingen kunnen er ook niet van terughouden, want zóóveel verdient de handel er nog niet aan. Een machtig drankkapitaal, vastgelegd in stokerijen, brouwerijen en tapperijen is er in Indië ook nog niet; het kleine beetje alkohol, dat de elf arakstokerijen op Java afleveren, zal zonder eenig bezwaar zijn weg wel vinden in industrie en uitvoer. Maar hoelang zal die samenloop van gunstige omstandigheden nog voortduren? Iedere dag brokkelt er wat van af en als het groot-kapitaal, bijv. door oprichting van groote bierbrouwerijen of distilleerderijen, eenmaal belang gaat krijgen bij behoud van den bestaanden toestand, wel... wat ons dan te wachten staat, dat leert wel overtuigend de jammerlijke houding van onze tegenwoordige Regeering, die een verzoek om beperking van het graanverbruik voor de bereiding van alkohol, afwees in denzelfden tijd, dat zij niet opzag tegen ontstemming van een groot gedeelte van ons volk, door met het oog op het gebrek aan graan het bakken van wittebrood absoluut te verbieden.''

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

Het Nr. van 15 Januari bevat weder een onopgesmukt verhaal van pater P. Vertenten van een reisje naar Ati-Millah (Nieuw-Guinea). — Voorts eene beschrijving van pr. E. Cappers eener toko op de Keieilanden.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 3. Economische werkverdeeling bij de Javasuiker-industrie, door H. de Clercq. — Onderzoek naar het voorkomen van tuberculose in Nederl.-Indië, door Prof. Dr. J. J. van Loghem. (Het is zeker merkwaardig, maar ook betreurenswaardig te lezen in deze bijdrage, dat ,,de Inlandsche bevolking van Batavia een ruim drie maal zoo hooge sterfte aan longtering heeft als de inwoners van Nederland; des te merkwaardiger omdat het nog niet zoo heel lang geleden is, dat men nog niet hoorde van een tuberculose-vraagstuk in Oost-Indië). — Een kapokmonographie, door Dr. H. H. Zeylstra Fzn. (vervolg). — Bacteorologisch en biochemisch bodemonderzoek. — Behoud van den humus en terrasseering en draineering op berggronden. — Wijziging van de wetten, houdende aanwijzing van de in 1917 in Nederland en Ned.-Indië te ontvangen middelen. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Over den naam Semarang.

In het onlangs verschenen verslag van den Topographischen dienst over 1915 is een zeer belangwekkend artikel opgenomen van den heer L. F. van Gent — we wezen er reeds op — over aardrijkskundige namen op Java.

Een der plaatsnamen, waarvoor schr. eene verklaring tracht te vinden is die van Semarang. In aansluiting daarbij het volgende aan de ,,Locomotief ontleende berichtje, dat nog andere oplossingen aan de hand doet. 1e. Semarang is afgeleid van Sama arang, d. w. z. evenver van elkaar, hetgeen zou slaan op het feit, dat Semarang vroeger uit twee of drie nederzettingen bestond.; 2e. Semarang wordt afgeleid van den naar Semar, bekend uit den Java-oorlog (welke??). Semar, die hier een vluchtplaats vond. Achter Semar werd toen ,,an'', later ,,ang'' gevoegd.

Mr. N. P. van den Berg. †

In afwachting van een meer uitvoerig levensbericht van bevoegde hand, neemt Dr. C. A. Verrijn Stuart in het jongste Nr. van de ,,Economist'', met een enkel woord eerbiedig en weemoedig afscheid van Mr. Norbertus Petrus van den Berg.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West'', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Apeldoorn:

Lezing met lichtbeelden door den heer *R. M. Suardhy Surya Ningrat* te 's-Gravenhage, op *Dinsdag den 6 Februari a.s.* ten 7.30 uur in de Bovenzaal van de Openbare Leeszaal, over: *Tafereelen uit het Javaansche Volksleven.*

Toegankelijk voor:

1. Leden der Vereeniging met een huisgenoot of genoodigde tegen betaling van *f* 0.10 per persoon (voor plaatsbespreking) en

2. Voor niet-leden tegen betaling van *f* 0.60 per persoon (entrée *f* 0.50 en *f* 0.10 voor plaatsbespreking).

Plaatsbespreking aan de Openbare Leeszaal:

Voor leden op vertoon van hun lidmaatschapskaart vanaf 22 Januari en voor niet-leden vanaf 1 Febr.

Namens het Bestuur,
T. GERDES OOSTERBEEK.

De *Apeldoornsche Crt.* schrijft:

,,De heer Suardhy-Surya Ningrat is een Javaan van aanzienlijke geboorte, die niet alleen onze taal volkomen machtig is, maar ook zeer goed in het publiek spreekt.

Hij zal, zooals hij schreef aan het bestuur der Afd. Apeldoorn van de vereeniging ,,Oost en West'', met de aanwezigen in gedachten een reisje maken in Midden-Java, daar een gewone dessa, een sultans-residentie en een gewone stad bezoeken en daarbij een en ander vertellen over verschillende zeden en gewoonten, die ons Europeanen vaak raadselachtig voorkomen. Hij is van plan, zooals hij verder in zijn brief zegt, ons den Javaan te schetsen in zijn gewone dagelijksche bezigheden, maar tevens om te trachten de aanwezigen in te leiden in diens wereld van gedachten, van mystiek en kunst.

Als er ooit een gelegenheid geboden wordt om iets belangrijks te hooren over Java en zijn bewoners, dan is het wel deze, waarbij een eigen zoon van dat land zal spreken over zijn volk en over de plek grond, die hem zeker na aan het hart moet liggen.

Met opzet zal de heer S. S. Ningrat zoo min mogelijk aanhalingen doen uit Europeesche bronnen; hij zal trachten oorspronkelijke beschouwingen uit zuiver Javaansch standpunt te geven, wat de voordracht zeer zeker nog belangwekkender zal maken.

Lichtbeelden zullen zijn taak verlichten, maar ze zullen voor de aanwezigen een aantrekkelijkheid te meer vormen.

Met het oog op de kosten heeft het Bestuur der afdeeling de toegangsprijzen nog al hoog moeten stellen, terwijl het tevens van de leden een kleine bijdrage zal moeten eischen. Die hooge toegangsprijzen zullen voor velen een bezwaar zijn, maar als werkelijk blijkt, dat voor deze lezing in onze plaats groote belangstelling is, ook onder de personen, die den 6en Februari niet kunnen komen, dan zal het Bestuur gaarne den heer Suardhy Surya Ningrat verzoeken nog een avond te willen optreden. Om als 't ware iedereen in de gelegenheid te stellen die tweede lezing bij te wonen, zal de toegangsprijs zoo laag mogelijk, desnoods op *f* 0.10 per persoon worden gesteld. Het Bestuur der Vereeniging ,,Openbare Leeszaal en Bibliotheek'' heeft in de vergadering van den 16 dezer voor dit doel de bovenzaal kosteloos beschikbaar gesteld, terwijl ook van andere zijde hulp in den vorm van een bijdrage is toegezegd.

Wie het dus op prijs mocht stellen, dat over het gegeven onderwerp een tweede lezing zal worden gehouden, hij of zij late, liefst zoo spoedig mogelijk, van zijn instemming blijken aan den Bibliothecaris van de Openbare Leeszaal of aan het Bestuur der afdeeling, Emmalaan 7.''

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, en hun, die VERHUIZEN, wordt verzocht hiervan bericht te zenden en het nummer van de adresstrook op te geven aan den Administrateur, Heulstraat 17, Den Haag, Tel. 4519.

Olympia Theater

Prins Hendrikplein 3 **Tel. 9521**

Directie: ARTHUR DE HAAN.

Decla Film-Company.

Haar Opoffering

Realistisch Drama in 4 afd.

De buitengewone hoedanigheid zoowel van scènerie, tooneelspeelkunst als fotographische opnamen, stempelen dit g r o o t e Drama van WALTER SCHMIDTHASSLER tot een **Kunstwerk van den hoogsten rang.**

Stoomwasscherij en Machin. Strijkinrichting „DE RIJN”

Maresingel 71a - LEIDEN - Telefoon No. 31.

De wasschen worden in Den Haag en Omstreken per paard en wagen wekelijks afgehaald en bezorgd.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling ’S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pens ons, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, ’s-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West”*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N .. N.V. Nederlandsche Assurantie .. A
Spaarkas en Crediet-Onderneming
Goedgekeurd bij K.B. d.d. 9 Maart 1916, no. 56, P.B. no. 437.
Gevestigd te ’s-Gravenhage - Theresiastraat 84.
3% Premie-Obl. ad f 2.50 (met Schakeluitloting) (1/20 S.L.) Meer kansen — S — ...... Garantiebrieven ...... Herverzekering ad f 1.25 Minder risico (1/20 S.L.)
C — (Hoofd)agenten — essen gevr. Zeer ruime prov. Prosp. en t.a.v. op aanvr. gratis en franco. Wisk. adviseur, Directeur, — O
S. U. VAN LOON, Gep. Maj. Art. O. I. L. — JAN HINGST Azn.

Vleugels, Piano’s Kunstspel-Piano’s, Orgels
Verhuur PIANO’s van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. af. VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „
REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
Afdeeling Gebruikte Instrumenten.
Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.
Vraagt Prijscourant. **Neemt Proef.**
Telefoon 3361 - Danckertstraat 43.

TELEFOON H 7057
C. P. A. NICOLAÏ
Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN
Ruime keuze. - Nieuwste Modellen.
Dunklerstraat 33 hoek Valeriusstraat.

Magazijn van HEEREN-, DAMES- en KINDER-SCHOENWERK
J. C. VAN OIJEN,
WARMOESSTRAAT hoek St. Jansstraat 167.
TELEFOON NOORD 10774.
AMSTERDAM.
ZENDING OP ZICHT. VASTE PRIJZEN à CONTANT.
Ook speciale Inrichting voor Maatwerk voor normale en abnormale voeten en Reparatie-Inrichting.

HOLLAND TYPING OFFICE, AMSTERDAM Damrak 45 Telefoon N. 4625
Levert alle soorten Drukwerken, Papier en verschillende merken **SCHRIJFMACHINES**

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

J. VAN DER LUGT & C<u>o</u>.,
WETERINGSCHANS 40. AMSTERDAM.
Electro-Technisch Bureau
:- Telefoon Centrum 79 -:
ELECTRICITEIT OP ELK GEBIED.

J. N. MULLER,
En gros — Singel 233 — Telephoon 6011.
Amsterdam
En détail — Paleisstraat 45 — Gevestigd 1826.
Fabriek en Magazijnen van Koffers, Tasschen en fijne Lederwaren.

Pension „Zorgvliet"
Groot Hertoginnelaan 155
's-Gravenhage :: Tel. H. 1186.

Sigarenmagazijn J. J. LUCAS,
SUEZKADE 122, hoek L. v. Meerderv. Telephoon **2447.**
'S-GRAVENHAGE.
Specialiteit in Havana en Manilla Sigaren en Echte Russische, Egyptische, Fransche en Turksche Sigaretten.
Speciale blikverpakking voor de tropen.

Luxe Brood- en Banketbakkerij
Willem Renout
Spuistraat 184-186 - Tel. N. 1892 - Torensteeg 7.
AMSTERDAM

„MODERN - SHOE"
5 Vlamingstraat 5 **Den Haag**
1e huis vanaf de Veenestraat.
Soliedste adres voor Dames-, Heeren- en Kinderschoeisel, in alle genres.
ALLE REPARATIËN SPOEDIG EN BILLIJK.
Aanbevelend,
(On parle Français). **P. Ph. BAZIN.**

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Mousselines de laine.
Japonstoffen.
Stalenverzending op aanvrage.

N. V. Maatschij tot Detailverkoop van
AARDAPPELEN
Kantoor: Z.-O. Binnensingel 106. Tel. Haag 7982.
Over een bedrag van **f 20.-** wordt f 1.- terugbetaald.
Steeds prima soorten
Over een bedrag van **f 20.-** wordt f 1.- terugbetaald.
DE WAGENS KOMEN 3 MAAL PER WEEK AAN HUIS.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA
Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.
5 % PANDBRIEVEN
na 10 jaar opvorderbaar à 100 %.
Verkrijgbaar tegen **99 %**

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. KRUL.
Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,
Vraagt onze CHOCOLADE (alleen prima merken),
FIJNE BONBONS en HAAGSCHE HOPJES.

P. B. VAN MOORSEL & C<u>o</u>
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

J. C. NIEUWSTRATEN,
Juwelier.
Magazijn van Gouden en Zilveren Werken.
Eigen Atelier ook voor reparatiën.
PIET HEINSTRAAT 128, o.d. Zoutmanstr.

Coöperatieve
Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,
Rokin 55, Amsterdam.
Verstrekt VOORSCHOTTEN tegen diverse zekerheid ook aan Ind. ambtenaren en verlofgangers.
Neemt gelden in deposito tegen **5 pCt** 's jaars.

Vraagt Uwen langanan „HIGHSPEED" POETSCRÊME
van de American Company of Chemical Products.
Hoofdagent voor Nederland A. J. A. MUSSERT, *'s-Hertogenbosch.*
Met HIGHSPEED poetst gij Uw zilver, koper en nikkel in een minimum tijd.

RIPPEN
Pianohandel
PIET HEINSTRAAT 42
ELANDSTRAAT 17.
Tel. 4683.
Verhuren **Stemmen**

AUG. SAVELKOUL.
INDISCHE UITRUSTINGEN VOOR HEEREN EN DAMES.
Heerenkleeding naar Maat.
Batavia — Semarang — Soerabaya — Bandoeng
Amsterdam, Singel hoek Heiligeweg.
Vraagt den Geïllustreerden Catalogus der Dames- of Heerenafdeeling.

J. B. HEIJDEMAN,
CONFISEUR. - PATISSIER.
Valeriusstraat 3, Tel. H. 7857.
Speciaal adres
Zoute Krakelingen.